

Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė

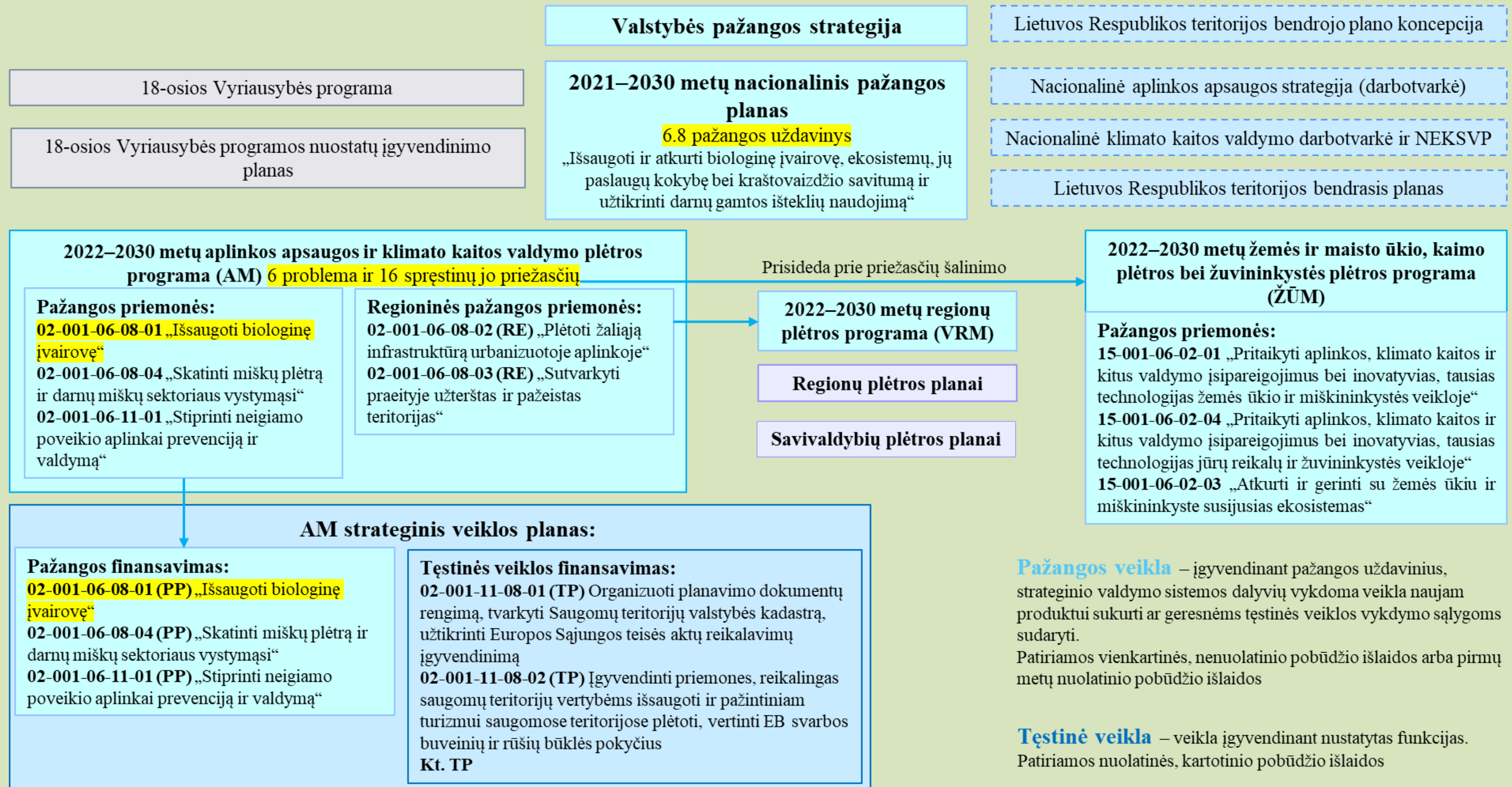
Laura Janulaitienė

Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės vyresnioji patarėja

2025-03-20

 Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Nacionaliniai strateginio valdymo sistemos planavimo dokumentai, numatantys biologinės įvairovės išsaugojimą

Didėja invazinių rūšių atsiradimo ir paplitimo grėsmė bei žala

Lietuvoje invazinėmis rūšimis laikomos

35

rūšys Invazinių
Lietuvoje rūšių
sąrašė

88

rūšys Sąjungai
susirūpinimą
keliančių invazinių
svetimų rūšių sąrašė

Invazinės rūšys kelia grėsmę:

buveinėms ir rūšims
ekosistemoms ir jų funkcijoms
žmogaus sveikatai
ekonomikai

Invazinių rūšių poveikis nykstančioms rūšims

1872

nykstančių rūšių
skaičius Europoje

19%

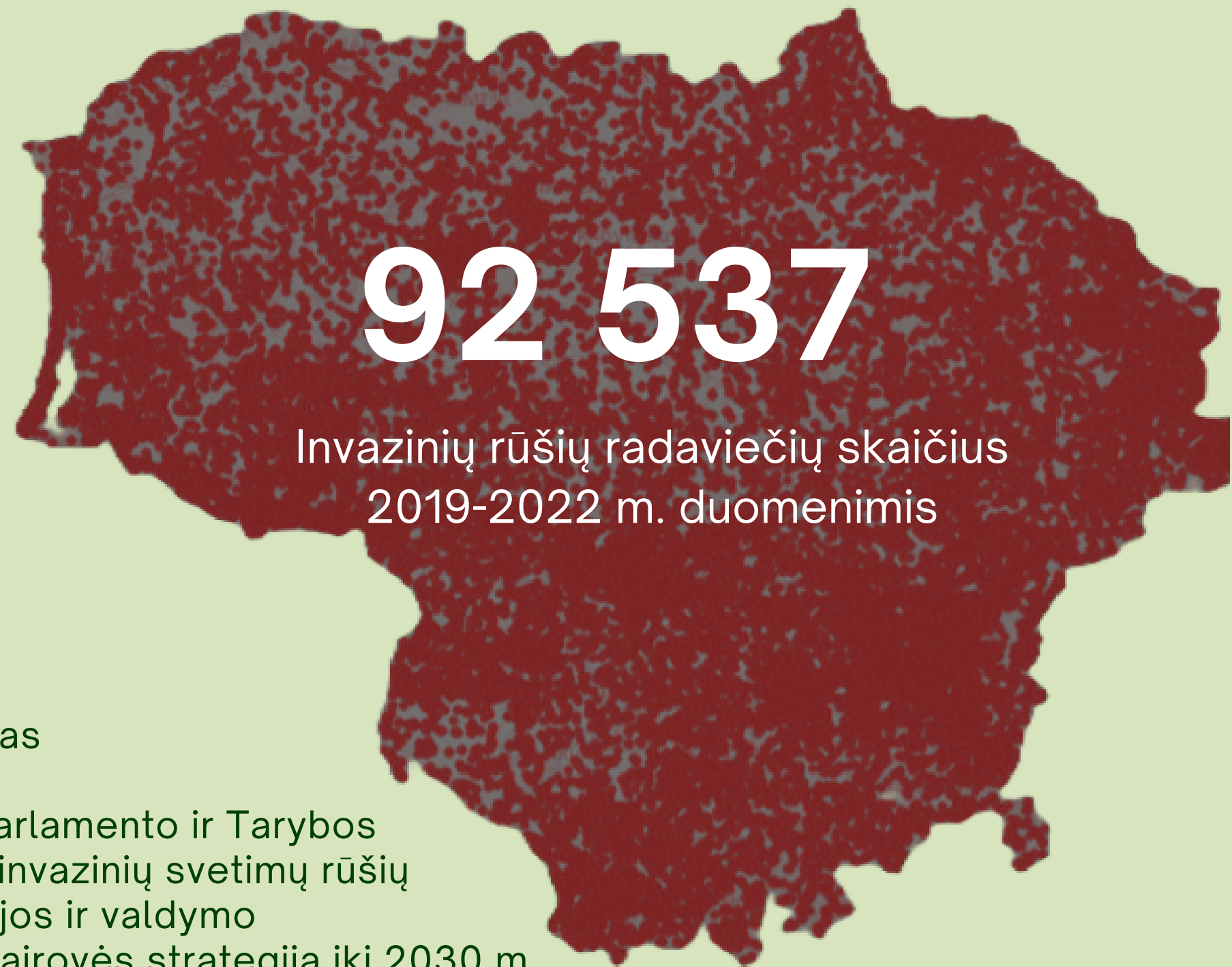
nykstančių rūšių
grėsmę kelia
invazinės rūšys

Teisinis pagrindas

- Laukinių augalų ir grybų įstatymas
- Laukinės gyvūnijos įstatymas
- 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo
- Europos Sąjungos Biologinės įvairovės strategija iki 2030 m.

92 537

Invazinių rūšių radaviečių skaičius
2019-2022 m. duomenimis

Projekto veikla - invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimas visoje Lietuvos teritorijoje

Įgyvendinimo forma - Jungtinis projektas (JP)

Tikslai

- ✓ Įgyvendinti ES invazinių rūšių veiksmų planuose numatytas priemones ir „Natura 2000“ prioritetinių veiksmų programoje (PVP) suplanuotas priemones
- ✓ Parengti Invazinių rūšių gausos reguliavimo veiksmų planus ir užtikrinti efektyvų jų įgyvendinimą

1540 ha

Ne Natura 2000 teritorijos, kurioms taikytos apsaugos ir atkūrimo priemonės, plotas

65 ha

Natura 2000 teritorijos plotas

1605 ha

bendras plotas

6 mln. eurų

Numatytos investicijos

Projektas
finansuojamas ES
struktūrinių fondų
lėšomis

Dotacija

Finansavimo forma

JP vykdytojas

Aplinkos projektų valdymo agentūra (APVA)

JP projektų vykdytojai

Savivaldybės, fiziniai ir juridiniai asmenys

- Projekto įgyvendinimo laikotarpis: 2025-2029 m. rugpjūčio mėn.
- 2025 m. II-III ketvirtį bus organizuojamas praktinis seminaras dėl invazinių rūšių naikinimo

Projekto metu numatoma naikinti šias invazines rūšis

didžioji rykštenė
(*Solidago gigantea*)

ispaninis arionas (*Arion vulgaris*)
(luzitaninis arionas (*Arion lusitanicus*))

bitinė sprigė
(*Impatiens glandulifera*)

kanadinė rykštenė
(*Solidago canadensis*)

Sosnovskio barštis
(*Heracleum sosnowskyi*)

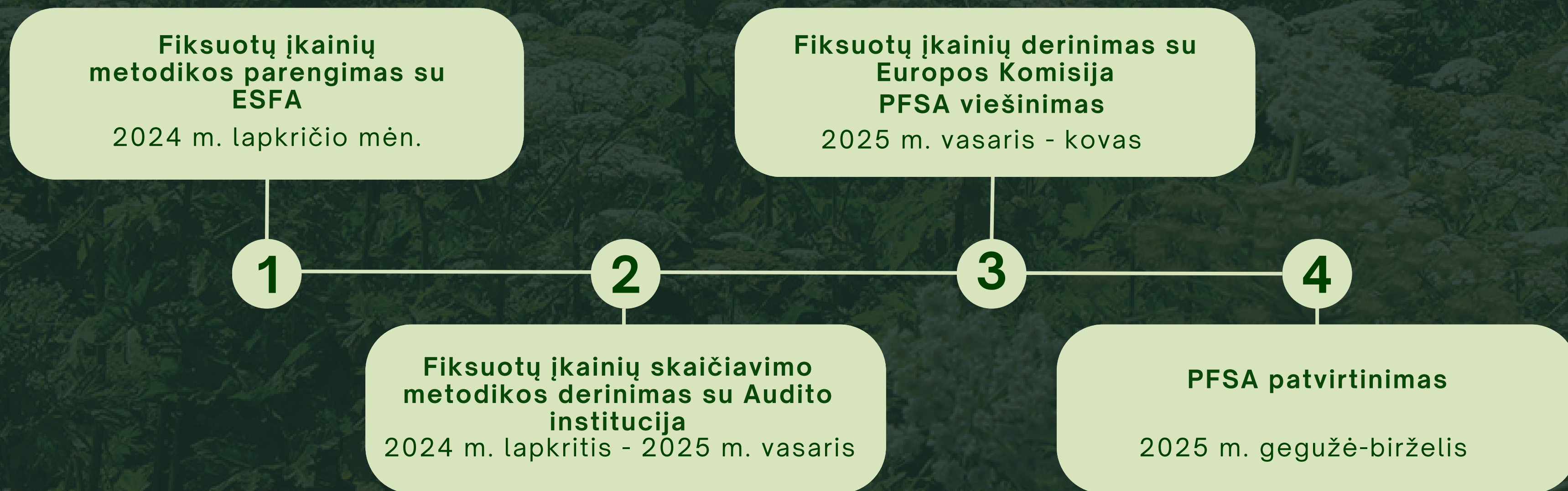

Mangetacio barštis
(*Heracleum mantegazzianum*)

Numatomas finansavimo paskirstymas

- 84 % Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*) ir Mantegacio barščio (*Heracleum mantegazzianum*)
- 14 % ispaninio ariono (*Arion vulgaris*)
- 1% didžiosios rykštenės (*Solidago gigantea*) ir kanadinės rykštenės (*Solidago canadensis*)
- 1% bitinės sprigės (*Impatiens glandulifera*)

Pasiruošimas įgyvendinti Jungtinį projektą

PFSA - Projektų finansavimo sąlygų aprašas
ESFA - Europos socialinio fondo agentūra

Děkoju už děmesj

Ką turi žinoti JP „Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė“ pareiškėjas?

Seminaras „Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė“

*Inga Banytė, Aplinkos projektų valdymo agentūros, Aplinkosaugos departamento,
Gamtos apsaugos projektų skyriaus, vyr. projektų vadovė*

Jungtinis projektas "Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė"

JP vykdytojas - APVA.

Pareiškėjai - visi Lietuvos gyventojai (fiziniai, juridiniai asmenys, savivaldybės).

JP administruojanti institucija - Centrinė projektų valdymo agentūra (CPVA).

Tikslas - siekti mažinti ir valdyti invazinių rūšių grėsmes Lietuvos ekosistemoms ir biologinei įvairovei, įgyvendinant pareiškėjų veiksmų planuose numatytas veiklas.

JP rodikliai - teritorijos, kurioms taikytos apsaugos ir atkūrimo priemonės, plotas:

- ne „Natura 2000“ (1540 ha);
- „Natura 2000“ (65 ha).

Reikalavimai JP projektams

- Finansuojama JP projektų veikla - 6 invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimas visoje Lietuvoje, įskaitant „Natura 2000“ teritorijas:
 - Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*) ir Mantegacio barščio (*Heracleum mantegazzianum*);
 - bitinės sprigės (*Impatiens glandulifera*);
 - didžiosios rykštenės (*Solidago gigantea*) ir kanadinės rykštenės (*Solidago canadensis*);
 - ispaninio ariono (*Arion vulgaris*).
- JP įgyvendinti skiriama iki 6 mln. Eur.

Reikalavimai JP projektams (siekiamas rodiklis)

Rodiklis/rodikliai laikomi pasiektais, kai po JP projekto veiklos įgyvendinimo pabaigos pateikiama eksperto išvada, kuria patvirtinama, kad Veiksmų planas yra įgyvendintas ir Veiksmų plane nurodytų invazinių rūšių tvarkytame plote išnaikinta atitinkamai ne mažiau kaip:

- 95 % Sosnovskio barščio (*Heracleum sosnowskyi*),
- 95 % Mantegacio barščio (*Heracleum mantegazzianum*),
- 95 % bitinės sprigės (*Impatiens glandulifera*),
- 93 % didžiosios rykštenės (*Solidago gigantea*),
- 93 % kanadinės rykštenės (*Solidago canadensis*),
- 90% ispaninio ariono (*Arion vulgaris*).

Reikalavimai JP projektams (veiksmų planas)

- JP projekto veikla turi būti įgyvendinama pagal Invazinių rūšių populiacijų gausos reguliavimo veiksmų planą.
- Planas turi būti parengtas vadovaujantis Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašu.
- Planai turi būti parengti iki JP projektų paraiškų pateikimo, bet ne anksčiau nei iki 2024-01-01.

Reikalavimai JP projektams (teritorija)

- JP projektų veiklų įgyvendinimas finansuojamas visoje Lietuvos teritorijoje.
- Teritorija (aktualūs duomenys t. y. ne senesni kaip 2024-01-01), kurioje įgyvendinamas Veiksmų planas, turi būti įtraukta į Biologinės įvairovės informacinės sistemos Invazinių rūšių modulį www.inva.biip.lt (BĪS INVA).

Reikalavimai JP projektams (invazinių rūšių gausumo reguliavimas)

- Kiekvieno invazinės rūšies naikinimo metu turi būti naikinama **visa invazinės rūšies radavietė**, arba tik jos dalis, jei ji yra izoliuota nuo visos radavietės (pvz. vandens telkiniu) pažymėta BĮIS INVA ir Veiksmų plane sudarytame žemėlapyje.
- Veiksmų planuose numatytos priemonės įgyvendinamos **4 metus** iš eilės.
- Veiksmų planai gali būti pradėti įgyvendinti **ne anksčiau kaip nuo 2024-01-01**.

Reikalavimai JP projektams (JP projekto pabaiga)

- JP projekto veikla turi būti įgyvendinta ir rodiklis/rodikliai pasiekti **iki 2029 m. rugsėjo 1 d.**;
- Baigus įgyvendinti JP projekto veiklą ir stebėsenos metu nustatčius, jog pasiektas tvarkytos teritorijos invazinių rūšių procentas atsikūrė, JP projekto vykdytojas savo lėšomis **1 metus turi vykdyti papildomą teritorijos priežiūrą** ir palaikomuosius invazinių rūšių naikinimo ir priežiūros darbus;
- Naikinimo ir priežiūros darbų po JP projekto pabaigos poreikis gali atspindėti baigiamojoje eksperto išvadoje.

Reikalavimai JP projektams (finansavimas)

- Didžiausia galima JP projekto finansuojamoji dalis sudaro 100 proc. visų tinkamų finansuoti JP projekto išlaidų.
- **Dvigubas finansavimas negalimas!**
- Naikinimo ir prevencinių priemonių įgyvendinimui bus skirtas lėšų dalis: Sosnovskio ir Mantegacio barščiams - 84 proc., ispaniniam arionui - 14 proc., didžiajai ir kanadinei rykštenėms po 1 proc., bitinei sprigei - 1 proc.
- JP projekto vykdytojas prisiima atsakomybę ir savo lėšomis turi papildomai prisidėti prie JP projekto įgyvendinimo, jei su skirtu finansavimu nepavyksta pasiekti JP projekto rodiklius.

Reikalavimai JP projektams (fiksiuoti įkainiai (1))

- JP projektų išlaidos kompensuojamos pagal Europos socialinio fondo (ESFA) apskaičiuotus fiksuotuosius įkainius (FĮ).
- FĮ nustatomi kiekvienos invazinės rūšies valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimui **kiekvienais invazinių rūšių naikinimo metais (16 įkainių)**. Jie taip pat apima Veiksmų plano parengimo ir įgyvendinimo išlaidas.
- FĮ šiuo metu derinami su Europos komisija.

Reikalavimai JP projektams (fiksuotieji įkainiai (2))

- Fiksuotųjų įkainių dydžiai ir jų nustatymo tyrimas skelbiami interneto svetainėje:

<https://www.esinvesticijos.lt/dokumentai/supaprastintai-apmokamu-islaidu-dydziau-registras> .

Eil. Nr.	FĮ kodas	FĮ pavadinimas	FĮ (Eur.)
1.	FĮ-72-01	1-ųjų metų Sosnovskio ir Mantegacio barščio naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1169,16
2.	FĮ-72-02	2-ųjų metų Sosnovskio ir Mantegacio barščio naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1013,27
3.	FĮ-72-03	3-ųjų metų Sosnovskio ir Mantegacio barščio naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	896,36
4.	FĮ-72-04	4-ųjų metų Sosnovskio ir Mantegacio barščio naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	331,26
5.	FĮ-72-05	1-ųjų metų bitinės sprigės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	2087,24
6.	FĮ-72-06	2-ųjų metų bitinės sprigės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1391,49
7.	FĮ-72-07	3-ųjų metų bitinės sprigės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1043,62
8.	FĮ-72-08	4-ųjų metų bitinės sprigės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	626,17
9.	FĮ-72-09	1-ųjų metų ispaninio ariono naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1353,04
10.	FĮ-72-10	2-ųjų metų ispaninio ariono naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	1055,37
11.	FĮ-72-11	3-ųjų metų ispaninio ariono naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	906,54
12.	FĮ-72-12	4-ųjų metų ispaninio ariono naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	717,11
13.	FĮ-72-13	1-ųjų metų didžiosios rykštenės ir kanadinės rykštenės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	865,29
14.	FĮ-72-14	2-ųjų metų didžiosios rykštenės ir kanadinės rykštenės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	800,39
15.	FĮ-72-15	3-ųjų metų didžiosios rykštenės ir kanadinės rykštenės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	605,7
16.	FĮ-72-16	4-ųjų metų didžiosios rykštenės ir kanadinės rykštenės naikinimo fiksuotasis vieneto įkainis 1-am hektarui.	259,59

Reikalavimai JP projektams (ekspertinis dalyvavimas)

- Kasmet, deklaruojant patirtas išlaidas, pateikiama **eksperto išvada**, patvirtinanti, kad ataskaitiniais metais buvo tinkamai įgyvendintos Veiksmų plane numatytos invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonės;
- **Ekspertas** turi turėti aukštąjį universitetinį arba koleginių išsilavinimą **gyvybės arba žemės ūkio mokslų kryptių grupėje** arba ne mažesnę kaip 1 metų darbo patirtį šiose srityse.

Reikalavimai JP projektams (mokėjimo prašymai (1))

- **Avansiniai mokėjimai galimi**, tačiau ne daugiau kaip 30 proc. JP projekto vertės.
- Jei avanso suma viršija 100 000 Eur. prašydami išmokėti avansą JP projektų vykdytojai (išskyrus biudžetines įstaigas) turi pateikti **avanso draudimo įmonės garantiją** ar kitą draudimo dokumentą.
- **Tarpiniai mokėjimai galimi**. Deklaruojant patirtas išlaidas kasmet pateikiama **eksperto išvada** dėl tinkamai per ataskaitinius metus įgyvendintų invazinės rūšies valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių, nurodytų Veiksmų plane.

Reikalavimai JP projektams (mokėjimo prašymai (2))

- **Eksperto išvadas turi sudaryti:** informacija apie tvarkytą plotą (Veiksmų plane nurodytos teritorijos pavadinimas, koordinatės); informacija apie naikintą invazinę rūšį (pavadinimai lietuvių ir lotynų kalbomis); ploto, kuriame buvo įgyvendintos invazinių rūšių gausos reguliavimo ir naikinimo priemonės, dydis (ha); patvirtinimas, kad Veiksmų plane suplanuotos priemonės įgyvendintos tinkamai; vaizdinė medžiaga (prieš ir po naikinimo priemonių taikymo); Veiksmų plano įgyvendinimo laikotarpis.
- **Galutinis mokėjimo prašymas** pateikiamas **iki 2029 m. rugpjūčio 15 d.** arba iki su APVA suderintos datos, bet ne vėliau kaip **iki 2029 m. rugsėjo 1 d.**
- Paskutiniaisiais JP projekto veiklos įgyvendinimo metais papildomai su eksperto išvada turi būti pateikiama informacija apie Veiksmų plane nurodytų invazinių rūšių išnaikinimo procentą tvarkytame plote ir patvirtinimas, kad Veiksmų planas yra įgyvendintas.

Reikalavimai JP projektams (paraiškų teikimas ir JP projektų atranka)

- Paraiškos teikiamos per <https://apvis.apva.lt/>.
- Kvietimo reikalavimai ir paraiškos pildymo instrukcija bus skelbiama APVA svetainėje.
- JP projektai atrenkami **tęstinės atrankos būdu**. Tęstinė atranka vykdoma tol, kol paskirstoma kvietimui teikti paraiškas finansuoti JP projektus skirta suma.
- Kvietimo metu negavus ar gavus nepakankamai paraiškų kurios nors invazinės rūšies naikinimo ir prevencinių priemonių įgyvendinimui **yra galimas lėšų perskirstymas, su sąlyga, kad bus siekiama projekto rodiklių.**

apvis.apva.lt

apva

Dažniausiai užduodami klausimai

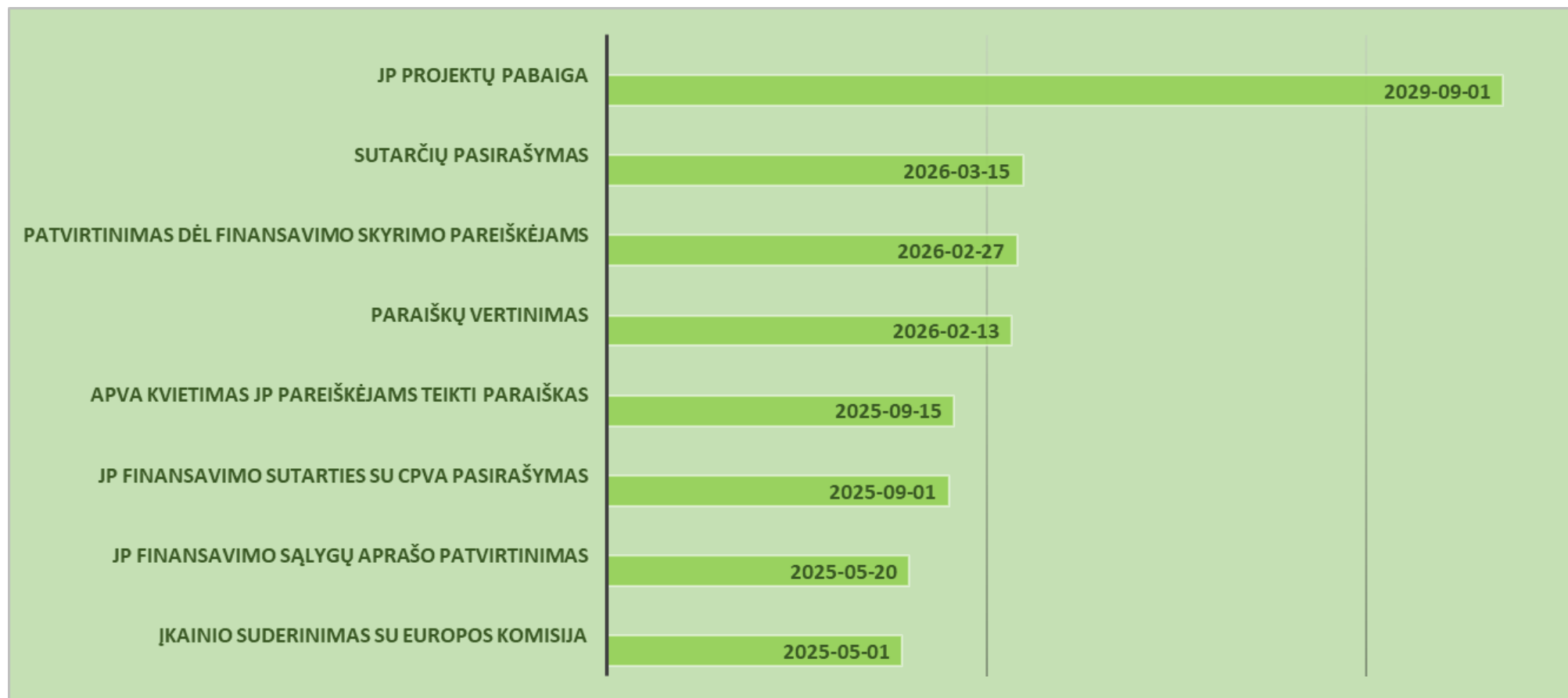
Prisijungti

Fiziniam asmeniui		Juridiniams asmenims	Kvietimai Investicijų planams	
Paraiškos priimamos nuo	Kvietimo pavadinimas		Skirtas finansavimas (Eur.)	Paraiškos priimamos iki
2025-03-13	Nauja BL-AM-IZK03 Išmokos ūkio subjektams už perleidžiamas teises į žvejybos kvotą 2025-03		2000000 Eur.	Liko 45 d.
2025-03-04	Nauja 03-030-J-0001-J01 Fizinio asmenų saulės elektrinės dalies įsigijimas iš parkų 2025-02		14999999 Eur.	Liko 49 d.
2025-02-25	03-029-J-0001-J02 Fizinio asmenų saulės elektrinių įsirengimas namų ūkiuose (didinantys jau esamos elektrinės galią) 2025-02		709346 Eur.	Liko 228 d.
2025-02-25	03-029-J-0001-J01 Fizinio asmenų saulės elektrinių įsirengimas namų ūkiuose (naujai įrengiama saulės elektrinė) 2025-02		34757938 Eur.	Liko 228 d.
2025-02-04	KK-AM-ŽŪT1 Antros kartos biodegalais ir elektra varomos žemės ūkio technikos skatinimas 2025-02		7000000 Eur.	Liko 323 d.
2024-11-11	DNM-AM-DNAM13 Daugiabučių namų modernizavimo projektų įkainio kvietimas		165000000 Eur.	Liko 198 d.
2024-09-17	KK-AM-JP-MSI01 Medžių savaiminukų išsaugojimas ir įtraukimas į miško žemės apskaitą 2024-09		4000000 Eur.	Liko 183 d.
2024-07-24	KK-AM-MŽR02 Daugiabučių namų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų modernizavimas (mažoji renovacija) 2024-07		20000000 Eur.	Liko 128 d.
2024-01-16	KK-AM-V04 Visuomeninio transporto ir darnaus judumo skatinimas (paspirtukai, dviračiai, dalijimosi paslauga ir pan.) 2024-01		8000000 Eur.	Liko 289 d.

Reikalavimai JP projektams (su paraiška privalomi pateikti dokumentai)

1. Veiksmų planas.
2. JP projekto vykdytojo rašytinis patvirtinimas, kad invazinių rūšių naikinimas bus vykdomas laikantis invazinių rūšių valdymo ir naikinimo tvarkos aprašo reikalavimų.
3. Su žemės sklypo nuosavybe susiję dokumentai:
 - 3.1. jei pareiškėjas yra žemės sklypo savininkas, pateikiamos **nuosavybės ar kitos valdymo teisės dokumentų kopijos** (pvz.: VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registro išrašai arba kiti teisėti dokumentai).
 - 3.2. jei pareiškėjas nėra žemės sklypo savininkas, pateikiamas **raštiškas savininko sutikimas** vykdyti projekto veiklas atitinkamame sklype.
4. jei projektą planuojama įgyvendinti saugomoje teritorijoje, būtina gauti **raštišką saugomų teritorijų direkcijos suderinimą** dėl projekto veiklų įgyvendinimo.

Preliminarus projekto grafikas

APVA 2021-2023 m. Sosnovskio barščių naikinimo projektų administravimo patirtis

2021-2023 m. AARP programos lėšomis, 16-oje savivaldybių Lietuvoje buvo naikinama 325 ha teritorijoje išplitę Sosnovskio barščiai.

Dažniausiai pasitaikiusios problemos:

- Informacijos apie Sosnovskio barščio naikinimą trūkumas;
- Buvo tvarkoma ne visa invazinės rūšies radavietė (į projektus nebuvo galimybės įtraukti privačius žemės sklypus);
- Per silpna vykdomų darbų kontrolė ir stebėsenos kaip priemonės trūkumas arba nebuvimas;
- Veiksmų plano nesilaikymas arba netinkamas laikymasis;
- Netinkamas projektų pirkimų ir lėšų planavimas (vėluojantys pirkimai, lėšų trūkumas);
- Specialistų kaita savivaldybėse.

DUK

- „Būtų gerai žinoti tiekėjus, kurie turi kvalifikaciją rengti invazinių rūšių naikinimo veiksmų planus“.
- „Pageidautumėm gauti rekomendacijų plano rengimui“.
- „Būtina naikinti visiems kartu, ypač soduose“.
- „Kuo daugiau teikti informacijos apie šį pasiūlymą“.
- „Trūksta informacijos“.

Kviečiame visus kilusius klausimus užduoti APVA apklausos formoje.

A large slug with a brown, wrinkled body is moving through a field of green grass and dry, brown leaves. The slug is positioned horizontally across the lower half of the frame. A green, cloud-like speech bubble is overlaid on the upper left side of the image.

Laikas užduoti
klausimus!

apva

APLINKOS PROJEKTŲ
VALDYMO AGENTŪRA

Kontaktai:

*Inga Banytė, Aplinkos
projektų valdymo
agentūros,
Aplinkosaugos
departamento,
Gamtos apsaugos
projektų skyriaus
vyr. projektų vadovė,
Tel. Nr.:*

+370 664 36 937

El. p.:

inga.banyte@apva.lt

Invazinių rūšių gausos reguliavimo veiksmų plano parengimas

Kristina Jankauskaitė

Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės vyriausioji specialistė
2025

 Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Kas yra invazinių rūšių gausos reguliavimo veiksmų planas? (Veiksmų planas)

Dokumentas, kuriame suplanuojamos invazinių rūšių gausos reguliavimo arba naikinimo priemonės, konkrečioje teritorijoje.

Veiksmų planą gali rengti

Fiziniai asmenys
Juridiniai asmenys

Veiksmų planas rengiamas vadovaujantis Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, **Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo**, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“

Veiksmų plano parengimo ir įgyvendinimo etapai

Veiksmų plano struktūra

- 1. Titulinis lapas;**
- 2. Invazinės rūšies populiacijos, teritorijos būklės aprašymas ir įvertinimas;**
- 3. Tikslai ir uždaviniai;**
- 4. Priemonių įgyvendinimo planas;**
- 5. Finansavimo šaltiniai;**
- 6. Įgyvendinamų priemonių stebėseną ir veiksmų plano tikslinimas;**
- 7. Brėžiniai ir priedai.**

Titulinis lapas

Veiksmų plano pavadinimas

Rengėjas

Patvirtinta (jei reikalinga)

parengimo data

Plano įgyvendinimo laikotarpis

Pavyzdys

Sosnovskio barščio populiacijos gausos reguliavimo
veiksmų planas
Vilniaus raj.

Rengėjas: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie

Aplinkos ministerijos

Patvirtinta (jei reikalinga)

2025.03.20

Plano įgyvendinimo laikotarpis - 2025-2029 m.

Invazinės rūšies populiacijos, teritorijos būklės aprašymas ir įvertinimas

- ✓ Teritorijos, kurioje ji paplitusi, aprašymas (lokacija, žemėlapiai). Paskirstymas tvarkymo plotais, jei reikalinga
- ✓ Rūšies identifikacija (lotyniškas ir lietuviškas pavadinimai, nuotrauka).
- ✓ Populiacijos dydis (pvz., ha, individų skaičius, gausumas).
- ✓ Grėsmės biologinei įvairovei, ekonomikai, žmonių sveikatai.
- ✓ Ankstesnės priemonės ir jų efektyvumo įvertinimas(jei buvo).

Pavyzdys

Teritorija: Raseinių rajonas, Dubysos regioninis parkas.

Invazinė rūšis: Sosnovskio barštis (*Heracleum sosnowskyi*).

Populiacijos dydis: Apie 5 ha užimanti teritorija, projekcinis teritorijos padengimas invazine rūšimis 80 %

Teritorija suskirstyta į 8 tvarkymo plotus

Grėsmės: invazinė rūšis paplitusi šalia turistinių maršrutų, dviračių takų, poilsio zonų, todėl kelia pavojų žmonių sveikatai dėl augale esančios furanokumarinų medžiagos, sukelia stiprius cheminius nudegimus ir alerginę reakciją. Konkuruoja su vietinėmis rūšimis – išstumia vietinius augalus...

Tikslai, uždaviniai ir priemonės

**Pagrindinis
tikslas, kurio
siekiama
veiksmų planu**

**Uždaviniai,
kuriais bus
siekiama tikslo**

**Priemonės,
kuriomis bus
įgyvendinti
uždaviniai**

Pavyzdys

Tikslas: per 4 metus sumažinti Sosnovskio barščių (SB) populiaciją suplanuotoje teritorijoje 95 %.

Uždaviniai:

Mažinti Sosnovskio barščio individų skaičių tvarkomose teritorijose.
Užkirsti kelią naujų augalų dygimui ir plitimui į kitas teritorijas.
Vykdyti priemonių efektyvumo stebėseną ir kontrolę.

Priemonės:

- Taikyti chemines naikinimo priemones tankiai apaugusiose vietose 1-6 tvarkymo plotuose;
- Taikyti kasimą 7-8 tvarkymo plotuose;
- Taikyti šienavimą 1-8 tvarkymo plotuose;
- Vykdyti taikomų priemonių efektyvumo stebėseną.

SB kasimas. Priemonė naudojama SB naikinant vandens telkinių pakrantėse ir kitur, kur negalima naudoti cheminių naikinimo priemonių. SB kasami pavasarį, kai jų lapai būna ne daugiau kaip 30 cm aukščio, paprastai nuo balandžio mėn. pradžios iki gegužės mėn. vidurio, tačiau priklausomai nuo orų sąlygų, laikas gali būti kitoks. Kasant SB, kastuvas į žemę smeigiamas 10–15 cm atstumu nuo augalo įstrižai ir maždaug 10–15 cm gylyje pakertamos šaknys. Suėmus augalą už lapų, jis su šaknimis ištraukiamas iš žemės. Ant šaknų esantis dirvožemis nupurtomas, kasimo vieta užlyginama kastuvu, o pakelta velėna prispaudžiama...

Priemonių įgyvendinimo planas

Lentelėje pateikiama informacija:

Kokios priemonės bus taikomos?

Kaip dažnai ir koku laikotarpiu jos bus vykdomos?

Kuriuose tvarkymo plotuose suplanuotos priemonės?

Kas bus atsakingas už jų įgyvendinimą?

Kokio rezultato siekiama?

Pavyzdys

Priemonė	Laikotarpis	Dažnumas	Tvarkymo plotas	Atsakingi vykdytojai	Siekiamas rezultatas
Herbicidų naudojimas	Balandžio pabaiga-gegužės pradžia	Kartą per sezoną, kasmet	1-6 plotai	samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95% per 4 metus
Mechaninis šienavimas	Liepos mėnuo*	1-2 kartus per sezoną, kasmet	1--8 plotai	savivaldybės specialistai	Populiacijos sumažėjimas iki 95% per 4 metus
Kasimas	Kovo-gegužės mėn.	Kartą per sezoną, kasmet	7-8 plotai	samdomas rangovas	Populiacijos sumažėjimas iki 95% per 4 metus
Stebėseną	Rugpjūtis	Kasmet	1-8 plotai	savivaldybės specialistai	Atliekama teritorijos apžiūra, nustatoma invazinių rūšių būklė

Finansavimo šaltiniai

Turinys

Rengiant veiksmų planą Jungtiniam projektui, nurodyti išlaidų sumą atsižvelgiant į Fiksuotų įkainių dydžius

Iš kokių šaltinių numatomas veiksmų plano finansavimas?

Pavyzdys

Lėšų paskirstymo lentelė

Priemonė	Tvarkomas Plotas, ha	Lėšos, Eur/ metus	Pastabos
1 projekto įgyvendinimo metai	25	29 229,00	
2 projekto įgyvendinimo meti	25	25 331,75	
3 projekto įgyvendinimo metai	25	22 409,00	
4 projekto įgyvendinimo metai	25	8 281,50	
IŠ VISO		85 251,25	

Finansavimo šaltinių lentelė

Finansavimo šaltinis	Numatoma suma (€)	Pastabos
JP “Invazinių rūšių naikinimas ir kontrolė” lėšos	85 251,25	ES Lėšos

Tikslinimas ir stebėseną

Kaip dažnai bus atliekama stebėseną?

Įgyvendinamų priemonių efektyvumas turi būti vertinamas kasmet suplanuotu laikotarpiu (priklauso nuo konkrečios invazinės rūšies).

Rekomenduojama stebėseną atlikti ir po konkrečių naikinimo priemonių taikymo.

Vykdant stebėseną tvarkomi plotai fiksuojami prieš ir po priemonių taikymo.

Kokiais atvejais bus koreguojamas veiksmų planas?

Jei invazinės rūšies populiacijos būklė nesikeičia
Taikomos priemonės neduoda planuojamo efekto

Brėžiniai ir priedai

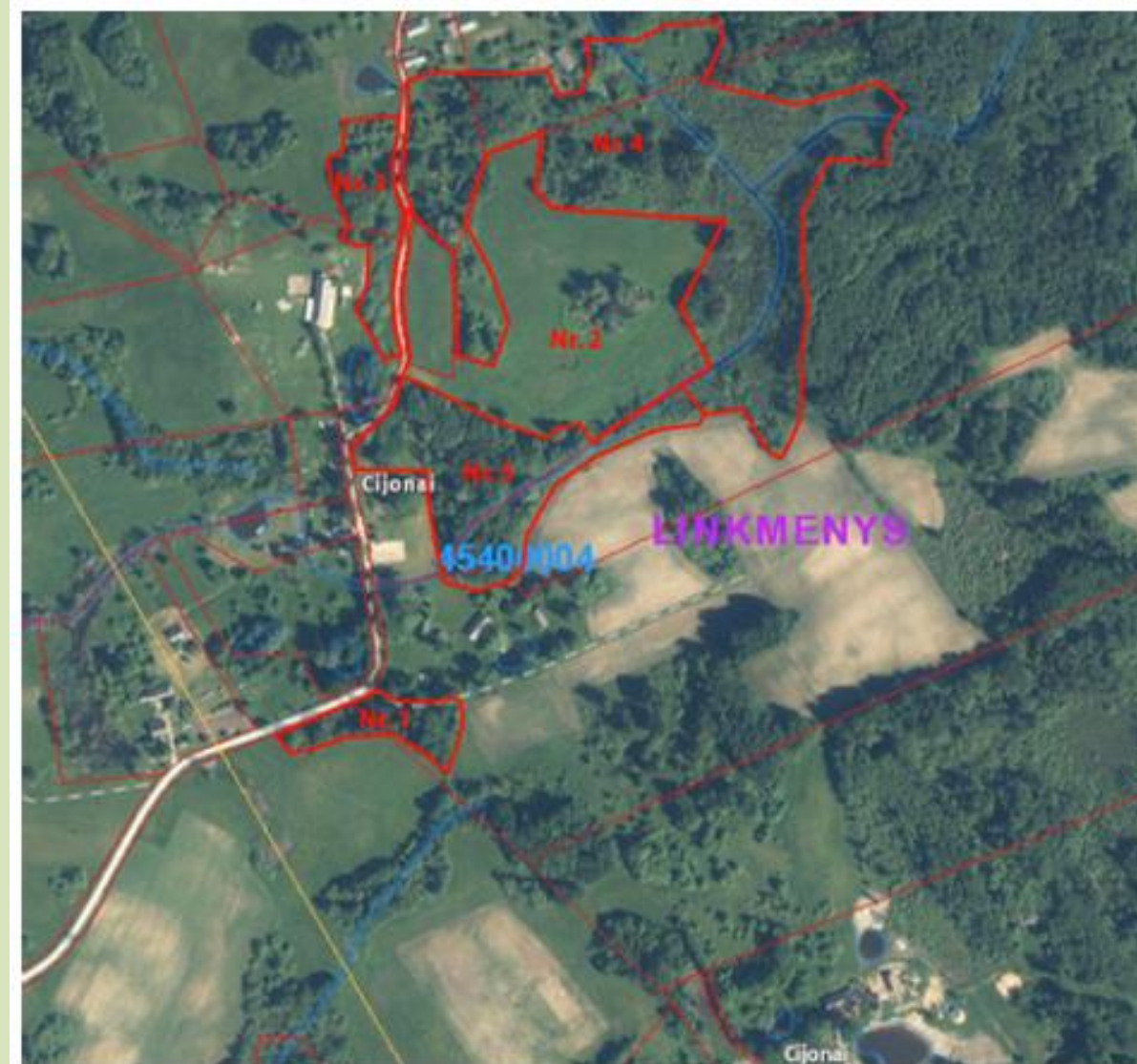
Žemėlapiai su invazinės rūšies paplitimu, tvarkomais plotais;

Leidimai, jei reikalingi (pvz. *Žemės sklypų valdytojų sutikimai taikyti invazinių rūšių gausos reguliavimo priemonės, jų valdomame žemės sklype visą veiksmų plane suplanuotą laikotarpį*)

Kiti dokumentai

Pavyzdys

Teritorijos įbraižymui gali būti naudojami INVA žemėlapiai. Tvarkomas plotas privalo būti įbraižytas į INVA, prieš pateikiant paraišką APVA.

Tvarkymo plotai Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4 ir Nr. 5

Dažniausiai pasitaikantys netikslumai

- ✓ Trūksta aiškios situacijos analizės
- ✓ Neapibrėžti tikslūs finansavimo šaltiniai
- ✓ Nepakankamai aiškiai aprašyti tikslai ir priemonės
- ✓ Priemonių įgyvendinimo plane trūksta konkretumo
- ✓ Netiksli grafinė informacija

Naudinga informacija

[Leidiniai](#)[Renginiai](#)[Veiksmų planai](#)[Naudingos nuorodos](#)[Pažangos priemonės įgyvendinimas](#)[Kita informacija](#)

Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“ 11 punkte numatyta, kad, **jei invazinių rūšių kontrolė, naikinimas finansuojamas** iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, valstybės biudžeto ar kitų finansavimo šaltinių, **turi būti parengtas invazinės rūšies populiacijos gausos reguliavimo veiksmų planas.**

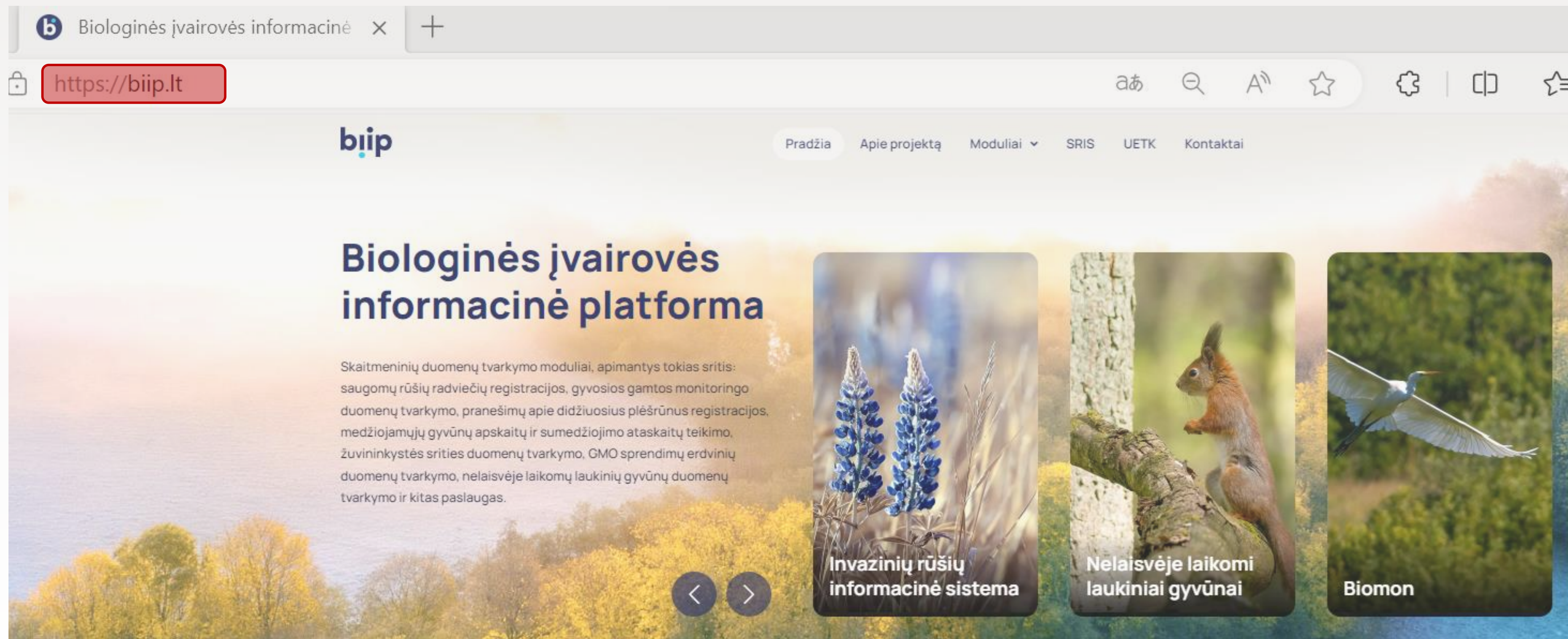
LUZITANINIO ARIONO (ARION VULGARIS) POPULIACIJOS GAUSOS REGULIAVIMO BUKIŠKIO KAIMO APYLINKĖSE 2024 M. VEIKSMŲ PLANAS

SOSNOVSKIO BARŠČIO (HERACLEUM SOSNOWSKYI) NAIKINIMO LENTVARIO DVARO PARKE IR JO APYLINKĖSE 2021-2023 m. VEIKSMŲ PLANAS

SOSNOVSKIO BARŠČIO (HERACLEUM SOSNOWSKYI) NAIKINIMO VEIKSMŲ PLANAS UTENOS APSKRITIS, MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJA

SOSNOVSKIO BARŠČIO (HERACLEUM SOSNOWSKYI) GAUSOS REGULIAVIMO AUKŠTAITIJOS NACIONALINIAME PARKE, LINKMENŲ APYLINKĖSE 2021-2023 M. VEIKSMŲ PLANAS

Biologinės įvairovės informacinė sistema BĮIP

Invazinių ir svetimžemių rūšių būklės tyrimai Lietuvoje

iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas Nr. 05.5.1-APVA-V-018-01-0012

pagal 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-V-018 priemonę „Biologinės įvairovės apsauga“

Projekto trukmė: 2019 – 2023 m.

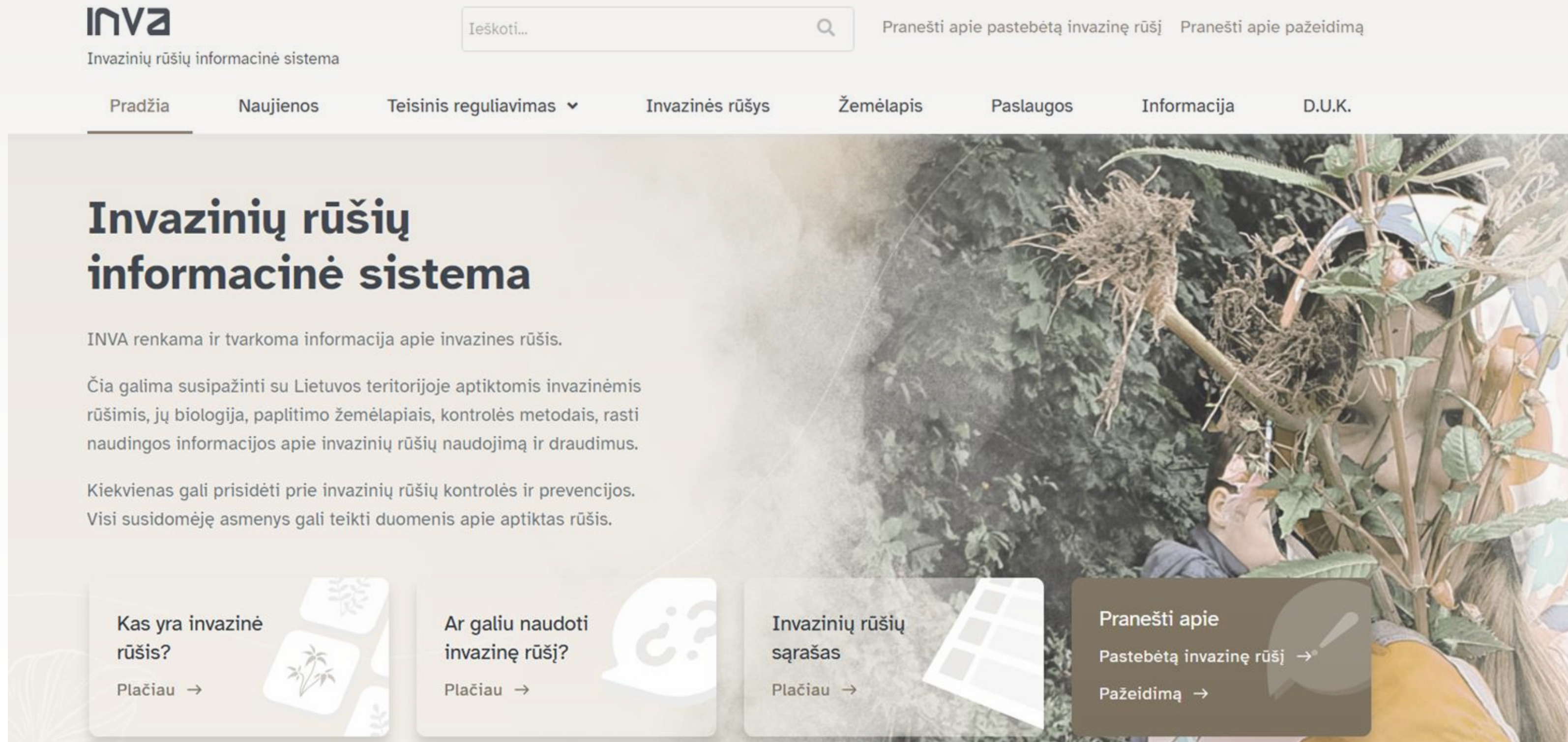
Projekto tikslas:

- ištirti ES ir Lietuvos invazinių bei svetimžemių rūšių būklę šalyje;
- parengti jų populiacijų būklės, plitimo, grėsmių aprašymus;
- parengti invazinių rūšių paplitimo žemėlapius

Invazinių rūšių informacijos sistema INVA

<https://inva.biip.lt/>

INVA
Invazinių rūšių informacinė sistema

Ieškoti...

[Pranešti apie pastebėtą invazinę rūšį](#) [Pranešti apie pažeidimą](#)

[Pradžia](#) [Naujienos](#) [Teisinis reguliavimas](#) [Invazinės rūšys](#) [Žemėlapis](#) [Paslaugos](#) [Informacija](#) [D.U.K.](#)

Invazinių rūšių informacinė sistema

INVA renkama ir tvarkoma informacija apie invazines rūšis.

Čia galima susipažinti su Lietuvos teritorijoje aptiktomis invazinėmis rūšimis, jų biologija, paplitimo žemėlapiais, kontrolės metodais, rasti naudingos informacijos apie invazinių rūšių naudojimą ir draudimus.

Kiekvienas gali prisidėti prie invazinių rūšių kontrolės ir prevencijos. Visi susidomėję asmenys gali teikti duomenis apie aptiktas rūšis.

Kas yra invazinė rūšis?

[Plačiau →](#)

Ar galiu naudoti invazinę rūšį?

[Plačiau →](#)

Invazinių rūšių sąrašas

[Plačiau →](#)

Pranešti apie

[Pastebėtą invazinę rūšį →](#)

[Pažeidimą →](#)

Teisinis reguliavimas

LT reglamentavimas

Teisės aktai

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas	➤
Lietuvos Respublikos Laukinių augalų ir grybų įstatymas	➤
Invazinių rūšių kontrolės taryba	➤
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 352 „Dėl Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“	➤
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. D1-171 „Dėl į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų plano patvirtinimo“	➤
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. D1-171 „Dėl į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų gyvūnų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų plano patvirtinimo“	➤
Invazinių rūšių Lietuvoje sąrašas	➤
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. 3D-564 „Dėl augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo“	➤
Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas	➤

ES reglamentavimas

Teisės aktai

Teisės aktai

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS (ES) Nr. 1143/2014 2014 m. spalio 22 d. dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo	➤
Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2016/1141, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1143/2014 nustatomas Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašas	➤

Atsakingos institucijos

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Formuoja valstybės politiką aplinkos apsaugos srityje, įskaitant kraštovaizdį ir biologinę įvairovę. Organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios politikos įgyvendinimą.

Tvirtina:

- ✓ Invazinių rūšių valdymo ir naikinimo veiksmų planų tvirtinimo tvarkos aprašą,
- ✓ Invazinių rūšių Lietuvos Respublikos teritorijoje sąrašą,
- ✓ Invazinių rūšių valdymo ir naikinimo tvarkos aprašą,
- ✓ Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtį ir Invazinių rūšių kontrolės tarybos nuostatus.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

Įgyvendina Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų politiką.

Organizuoja:

- ✓ valstybės įsteigtų Saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą,
- ✓ kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos ir atkūrimo politikos priemonių įgyvendinimą šalies teritorijoje,
- ✓ invazinių rūšių valdymo priemonių įgyvendinimą.

APLINKOS
APSAUGOS
AGENTŪRA

Aplinkos apsaugos agentūra

- ✓ Išduoda leidimus, stabdo jų galiojimą, panaikina galiojimą arba galiojimo sustabdymą įgyvendinant 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo 8 ir 9 straipsnius,
- ✓ teikia Europos Komisijai paraiškas, numatytas 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo 9 straipsnyje,
- ✓ tvirtina nenumatytų atvejų planus.

APLINKOS APSAUGOS
DEPARTAMENTAS PRIE
APLINKOS MINISTERIJOS

Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos

Vykdo aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, siekiant užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje.

Visuomenės švietimas ir informavimas

Invazinių rūšių sąrašai

Invazinės rūšys

Rūšies pavadinimas

Ieškoti

Visi

LT sąrašas

ES sąrašas

12

Tinkelis

Sąrašas

Baltažiedė robinija (*Robinia pseudoacacia*)

Bitinė sprigė (*Impatiens glandulifera*)

Didžioji rykštenė (*Solidago gigantea*)
Sin.: *Solidago serotinoides*

Dygliavaisis virkštenis (*Echinocystis lobata*)

Ežerinė mizidė (*Paramysis lacustris*)

Gauruotoji šoniplauka (*Dikerogammarus villosus*)

Gausialapis lubinas (*Lupinus polyphyllus*)

Ilgakotis lakišius (*Bidens frondosa*)

Invazinės rūšys

Rūšies pavadinimas

Ieškoti

Visi

LT sąrašas

ES sąrašas

12

Tinkelis

Sąrašas

Nr.	Pavadinimas	Sinonimai	Sąrašas	Įtraukta į LT sąrašą	Įtraukta į ES sąrašą
1	Amerikinis dvokūnas (<i>Lysichiton americanus</i>)				2016 m.
2	Apskritalapis smaugikas (<i>Celastrus orbiculatus</i>)				2022 m.
3	Apželtkojis krabas (<i>Eriocheir sinensis</i>)				2016 m.
4	Auksataškė skruzdėlė (<i>Wasmannia auropunctata</i>)				2022 m.
5	Aukštasis ailantas (<i>Ailanthus altissima</i>)				2019 m.
6	Azijinis juodnugaris širšuolas (<i>Vespa velutina nigrithorax</i>)	Sin.: <i>Vespa velutina</i> subsp. <i>nigrithorax</i>			2016 m.
7	Balkšvasis vairokštis (<i>Hakea sericea</i>)				2022 m.
8	Baltaskruostė stačiauodegė (<i>Oxyura jamaicensis</i>)				2016 m.
9	Baltoji kuodulė (<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>)				2019 m.
10	Bitinė sprigė (<i>Impatiens glandulifera</i>)			2014 m.	2017 m.
11	Čilinė gunera (<i>Gunnera tinctoria</i>)				2017 m.
12	Daugiametis strūklas (<i>Ehrharta calycina</i>)				2019 m.

Visuomenės švietimas ir informavimas

Informacija apie invazines rūšis

Pildyti stebėjimo anketą

Sosnovskio barštis

(lot. *Heracleum sosnowskyi*)

Karalystė:

Augalai (lot. *Plantae*)

Tipas:

Žiediniai augalai (lot. *Magnoliophyta*)

Klasė:

Magnolijainiai (lot. *Magnoliopsida*)

Sąrašas:

[Invazinių rūšių Lietuvos Respublikos teritorijoje sąrašas](#), [Sajungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašas](#)

Įtraukta į LT sąrašą:

2004 m.

Įtraukta į ES sąrašą:

2016 m.

Nuotraukos autorius: Zigmantas Gudžinskas

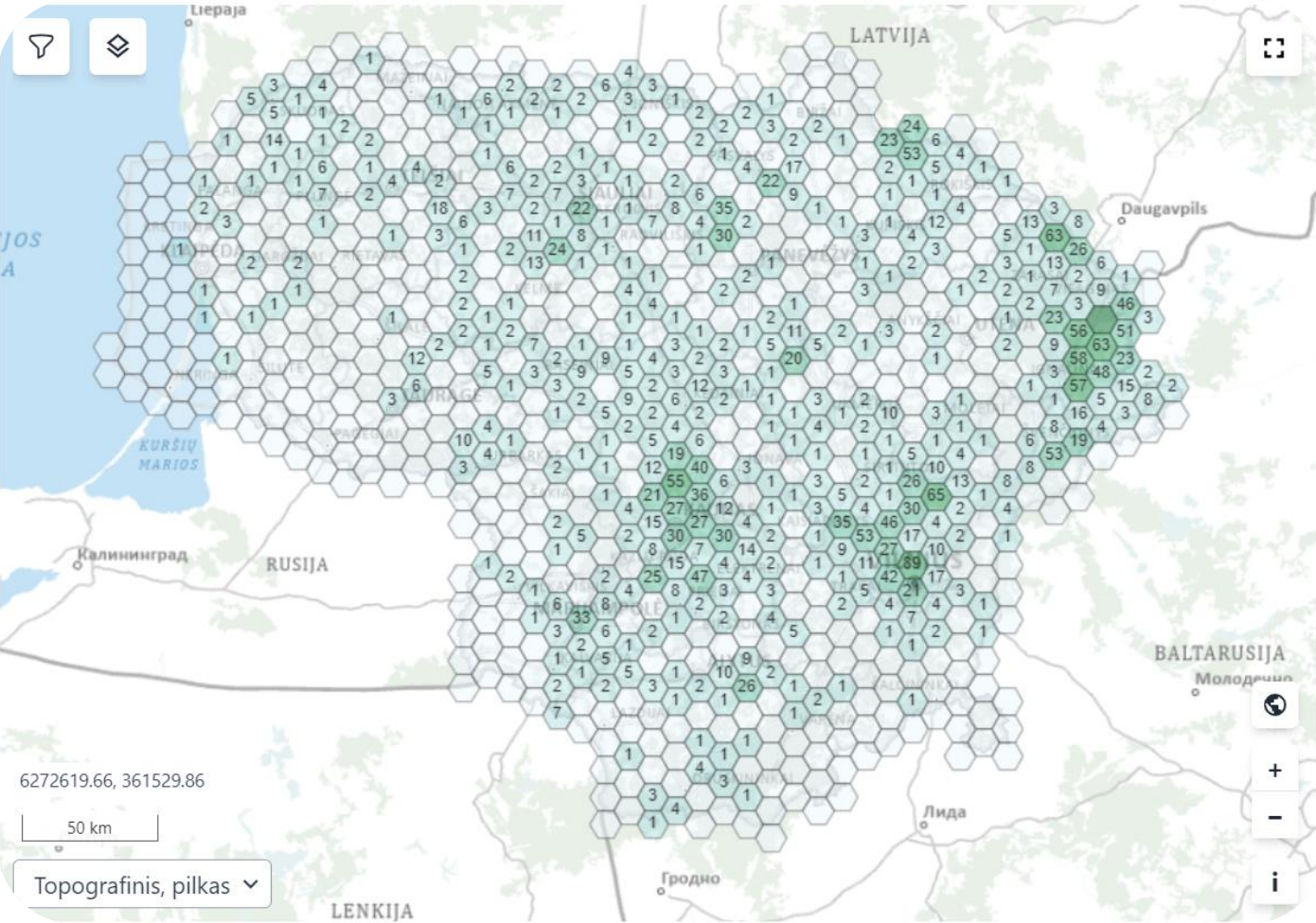
Statusas
Skiriamieji požymiai
Kilmė ir bendras paplitimas
Paplitimas Lietuvoje
Invazyvumo biologija ir poveikis aplinkai
Kontrolė
Galerija
Informacijos šaltiniai

Statusas

Į Invazinių rūšių Lietuvos Respublikos teritorijoje sąrašą įrašytas 2004 m., į Sajungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytas 2016 m.

Skiriamieji požymiai

Salierinių (Apiaceae) šeimos daugiametis, vieną kartą per gyvenimą derantis (monokarpinis), 2,5–3,5 m, kartais iki 4,5 m, aukščio augalas. Liemeninė šaknis stora, iki 10 cm skersmens, dažnai šakota. Stiebas briaunotas, apaugęs šiurkščiais plaukeliais, viršutinėje dalyje, retai nuo apačios, šakotas. Lapai labai stambūs, plunksniški, stambiai dantytu lapalakščio kraštu. Viršūninė lapo skiltis su trimis trumpomis, plačiais trikampiškomis skiautėmis. Lapkotis ilgas, beveik apvalus, tuščiaviduris. Žiedai stiebo ir šoninių šakų viršūnėse susitelkę stambiais sudėtiniais skėčiais. Centrinis skėtis didžiausias, šoniniai už jį šiek tiek mažesni. Vainiklapiai balti arba vos rausvi, kraštinių skėčio žiedų stambesni už vidurinių žiedų ir netaisyklingi. Vaisius – skeltavaisis, sudarytas iš dviejų vienasėklių, kiaušiniškų, iš šonų labai suplotų, merikarpiais vadinamų dalių.

Galerija

Informacijos šaltiniai

Gudžinskas Z., Petrulaitis L., Uogintas D., Vaitonis G., Balčiauskas L., Rakauskas V., Arbačiauskas K., Butkus R., Karalius S., Janulaitienė L., Rašomavičius V., 2023. Invazinės ir svetimžemės rūšys Lietuvoje. Vilnius.

The figure is a screenshot of a web-based interactive map of Lithuania, displaying the distribution of invasive species. The map is overlaid with a hexagonal grid, where each cell contains a numerical value representing the density or count of species. The colors of the cells range from light blue (low density) to dark green (high density). A red rectangular box highlights a specific area in the central-eastern part of the map, near the border with Latvia and Belarus. Within this box, a small red square highlights a cell with the number 336. A tooltip is visible over this cell, displaying the text "336 identifiukuoti objektai" (336 identified objects) and "336 invazinių rūšių radavietės" (336 invasion species occurrence sites). On the left side of the map, there is a sidebar with various filters and controls. The "Filtra" (Filters) section includes icons for "Augalai" (Plants), "Grybai" (Fungi), and "Gyvūnai" (Animals). Below this is a search bar labeled "Rūšys" (Species) with the text "Ieškoti" (Search). The "Sluoksniai" (Layers) section includes checkboxes for "Rūšys", "Invazinės rūšys", "Radavietės", "Saugomos rūšys", "UETK", "Saugomų teritorijų valstybės kadastras", "Savivaldybės (Adresų registras)", "GRPK", and "Miškai". On the right side, there is a panel titled "Identifikuoti objektai" (Identified objects) which displays details for a selected object: "Sosnovskio barštis" (Sosnovsk's barberry), "lot. Heracleum sosnovskyi", "RAD-HER-SOS-116016". Below this are fields for "Kodas" (Code), "Statusas" (Status), "Karalystė" (Kingdom), "Tipas" (Type), "Klasė" (Class), "Pirmas stebėjimas" (First observation), "Naujausias stebėjimas" (Latest observation), "Sunaikinta / Išnykus" (Extinct / Extinct), and "Centro koordinatės" (Center coordinates).

Sosnovskio barštis INVA
lot. *Heracleum sosnowskyi*
RAD-HER-SOS-116016 (Invazinė radavietė)

Kodas	RAD-HER-SOS-116016
Statusas	Sukurta
Karalystė	Augalai (<i>lot. Plantae</i>)
Tipas	Žiediniai augalai (<i>lot. Magnoliophyta</i>)
Klasė	Magnolijainiai (<i>lot. Magnoliopsida</i>)
Pirmas stebėjimas	2022-08-31
Naujausias stebėjimas	-
Sunaikinta / Išnykus	-
Centro koordinatės	

336 identifikuoti objektai ✕

336 invazīnių rūšių radavietės

Paslaugos

Leidimo išdavimas

Norint invazinius augalus ir gyvūnus veisti, auginti, naudoti arba mainyti, vežti ar paleisti į aplinką reikia gauti atitinkamą leidimą.

Gauti leidimą →

Gauti išrašą

Suteikiama galimybė gauti išrašą apie invazinių rūšių paplitimą nurodytoje teritorijoje

Pildyti prašymą →

Invazinių rūšių registravimas

Suteikiama galimybė teikti duomenis apie invazinių augalų ir gyvūnų rūšių radavietes/ augavietes.

Pildyti anketą →

Išrašas apie invazines rūšis

☒ **Gauti išrašą**
Suteikiama galimybė gauti išrašą apie jums priklausančioje teritorijoje esančias saugomas/invazines rūšis.

☐ **Gauti prieigą**
Suteikiama galimybė peržiūrėti saugomų/invazinių rūšių radavietes žemėlapyje.

☐ **Tapti ekspertu**
Suteikiama galimybė tikrinti saugomas/invazines augalų, gyvūnų ir grybų rūšių anketas, matyti jų radavietes žemėlapyje

Prašymo teikėjo kontaktinė informacija

El. pašto adresas

Šiuo el. pašto adresu bus siunčiama informacija apie prašymo būseną

Pasirinkite rūšis ir teritorijas

Rūšių tipas

Saugoma

Invazinė

Rūšys

SOS

✓ ☐ Augalai (lot. Plantae)

✓ ☐ Žiediniai augalai (lot. Magnoliophyta)

✓ ☐ Magnolijainiai (lot. Magnoliopsida)

☐ Sosnovskio barštis (lot. Heracleum sosnowskyi)

Paieška

6106884.49, 477085.49

1000 m

Topografinis

Papildoma informacija

Nurodykite, kokios dienos situaciją norite gauti

2023-11-22

☐ Noriu gauti tikslų radaviečių koordinacių sąrašą

Gautų išrašo duomenų naudojimo tikslas

☐ Patvirtinu, kad nurodyta informacija teisinga

Pateikti

Invazinių rūšių registravimas

< Grįžti atgal

Nauja stebėjimo anketa

Informacija apie stebėtą rūšį

Rūšis

Sosnovskio barštis (lot. Heracleum sosnowskyi)

Informacija apie stebėtos rūšies individus

Gausumas

Pasirinkite

Buveinė, elgsena, ūkinė veikla ir kita informacija

Žemėlapis

Paieška

Paieška

6145830.14, 514084.86

100 m

Topografinis

Nuotraukos

Iškelti nuotraukas

Duomenys apie stebėtoją

Stebėjimo data

2023-11-22

Stebėtojas

Šaltinis

Pasirinkite

☐ Patvirtinu, kad nurodyta informacija teisinga

Pateikti

Visuomenės švietimas ir informavimas

Naudinga informacija ir naujienos

Leidiniai

Renginiai

Veiksmų planai

Naudingos nuorodos

Kita informacija

Įvadas į invazinių svetimų rūšių reglamentą

Europos komisijos 2022 metais išleistas leidinys apie į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų gyvūnų ir augalų plitimo kelius, keliamą pavojų, kontrolės metodus, teisinį reguliavimą, prevencines priemones. Atsisiųsti

Plačiau →

Lietuvos invazinių augalų ir gyvūnų plakatai

Invaziniai gyvūnai Lietuvoje, kenkiantys aplinkai ir žmonių gerovei.

Plačiau →

Naujienlaiškis

Norite gauti įdomių straipsnių ir specialių pasiūlymų?
Užsiprenumeruokite mūsų naujienlaiškį!

Užsiprenumeruoti

Pagalbos centras

Dokumentacija

Prisijungimas prie sistemos

Darbuotojų sukūrimas

Anketos

Prašymai

Radaviečių žemėlapis

Prisijungimas prie sistemos

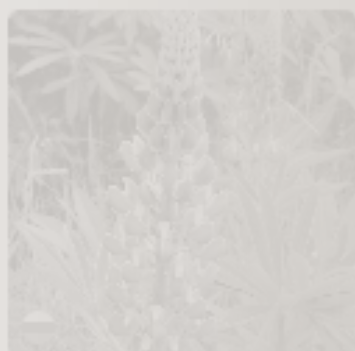
Identifikavimas ir autorizavimas vyksta per valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformą (VIISP). Norėdami prisijungti, naudotojui reikia paspausti mygtuką **Pranešti apie pastebėtą invazinę rūšį**. Paspaudus mygtuką, jūs būsite nukreipti į rūšių stebėjimo prisijungimo langą, kur galėsite pasirinkti prisijungimą per e. valdžios vartus. Tai atvers Elektroninių valdžios vartų puslapį, kuriame galėsite pasirinkti autentifikacijos būdą. Jei esate fizinis asmuo, pasirinkite autentifikaciją kaip fizinis asmuo, o jei esate juridinis asmuo, autentifikuokitės kaip juridinis asmuo.

Autentifikacija

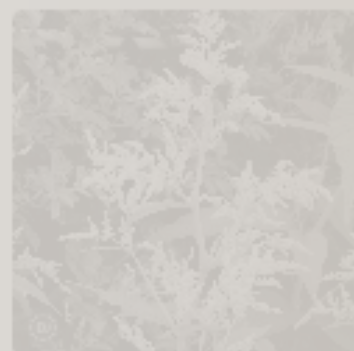
Prisijungimo lange spustelėkite mygtuką **Prisijungti per Elektroninius valdžios vartus**. Sekite instrukcijas savo naršyklės lange.

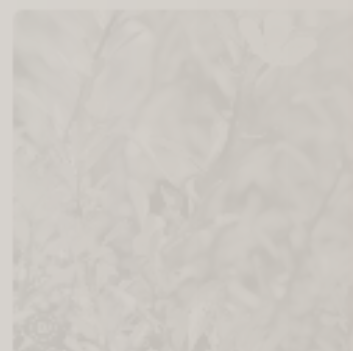
Gauruotoji šoniplauka
(*Dikerogammarus villosus*)

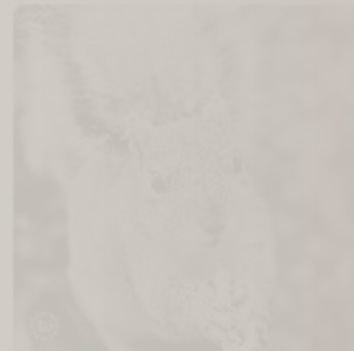
Gausialapis lubinas (*Lupinus polyphyllus*)

Gausiažiedis kasotis
(*Koenigia polystachya*)

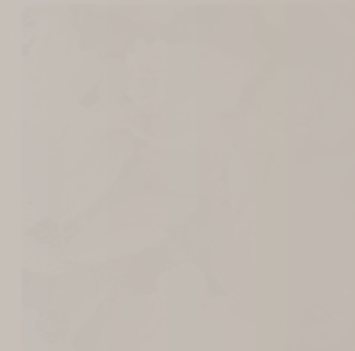
Gulščioji ludvigija (*Ludwigia peploides*)

Juodoji voverė (*Sciurus niger*)

Kačioji plunksnalapė
(*Myriophyllum heterophyllum*)

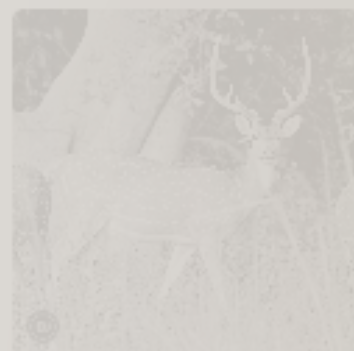
Kalmės pušarčio
skautetalapė varšėtė
(*Poa montana var. lobata*)

Ilgakotis lakišius (*Bidens frondosa*)

Indinė varna (*Corvus splendens*)

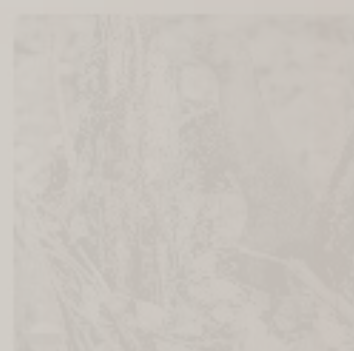

Indinis aksis (*Axis axis*)

Ispaninis arionas (*Arion vulgaris Moquin-Tandon*)

Sin.: Luzitaninis arionas
Arion lusitanicus

Kanadinė audinė (*Neovison vison*)

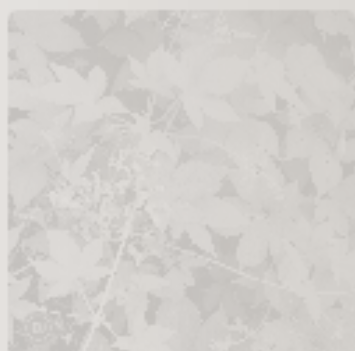
Sin.: *Mustela vison*

Kanadinė audinė (*Neovison vison*)

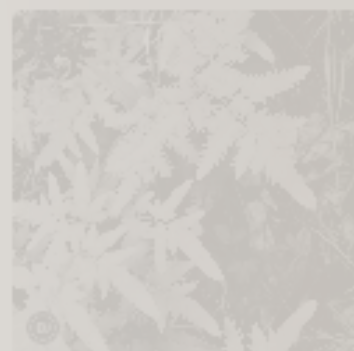

Ivairiaspalvė voverė
(*Callosciurus finlaysonii*)

Japoninis apynys (*Humulus scandens*)

Sin.: *Humulus japonicus*

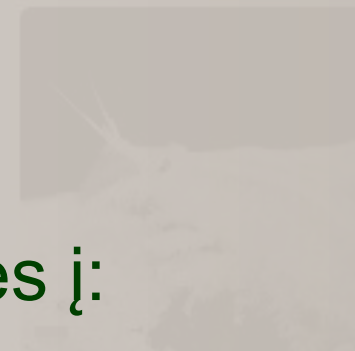
Japoninis ligodis (*Lygodium japonicum*)

Juodoji ugninė skruzdėlė
(*Solenopsis richteri*)

Klarko vėžys (*Procambarus clarkii*)

Lankscioji stypnė
(*Microstegium vimineum*)

Jautinė varlė (*Lithobates catesbeianus*)

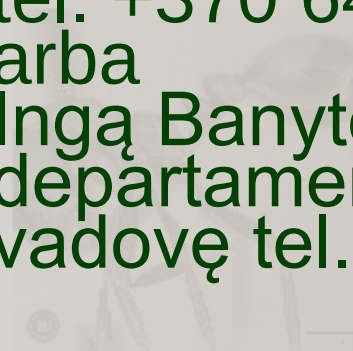
Sin.: *Lithobates catesbeianus*
Rana catesbeiana

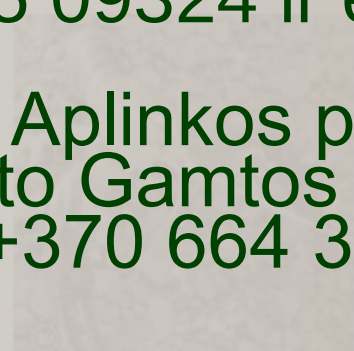
Juodaziotis grundalas
(*Neogobius melanostomus*)

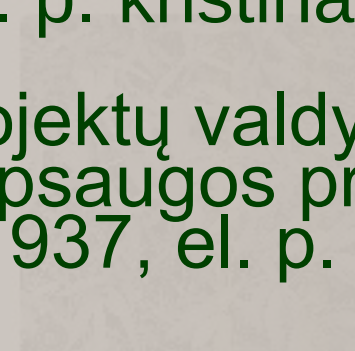
Juodoji katžuvė (*Ameiurus melas*)

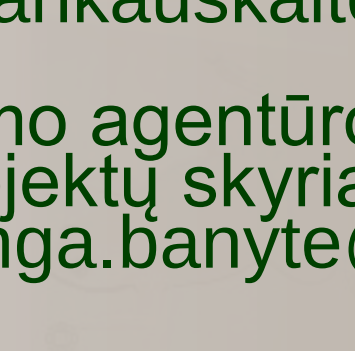
Juodoji ugninė skruzdėlė
(*Solenopsis richteri*)

Klarko vėžys (*Procambarus clarkii*)

Lankscioji stypnė
(*Microstegium vimineum*)

Lygjoji nagaitė (*Limonium laevis*)

Dėkoju už dėmesį

Dėl konsultacijų kreipkitės į:

Kristiną Jankauskaitę, Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos politikos grupės vyriausiąją specialistę

tel. +370 645 09324 ir el. p. kristina.jankauskaite@am.lt

arba

Ingą Banytę Aplinkos projektų valdymo agentūros Aplinkosaugos departamento Gamtos apsaugos projektų skyriaus vyriausiąją projektų vadovę tel. +370 664 36 937, el. p. inga.banyte@apva.lt

**Vilniaus
universitetas**

Isplaninio ariono gausos reguliavimo metodikos

Doc. dr. G. Skujienė, 2025-03-20

Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centro Biomokslų institutas

Kontaktui: grita.skujiene@gf.vu.lt

Turinys

1. Įžanga
2. Atpažinimas ir skirtumai nuo kitų rūšių
3. Biologija ir ekologija
4. Gausos reguliavimo metodai
5. Naikinimo priemonių taikymo efektyvumas
6. Problemos ir iššūkiai

Kontekstas

- Žmogaus introdukuota ir platinama rūšis, daugiausia kolonizuojanti miesto teritorijas (4:1)
- Žmogaus mitybinis konkurentas:
- Didelis reprodukcijos greitis;
- Naudingos švelnios žiemos ir drėgnas klimatas;
- Turi mažai plėšrūnų;
- Gali hibridizuotis su vietinėmis rūšimis;
- Patekusios į Natura 2000 ir kt teritorijas – sugraužia saugomus augalus.

Kontekstas

iki 1962

1963–1972

1973 – 1982

1983 – 1992

1993 – 2002

2003–2012

2016 metais sulaukta 145 el. laiškų, 31 skambučių

2008 m. – 3
(4)

2010 m. – 4
(5)

2011 m. – 6
(9)

2012 m. – 12
(19)

2013 m. – 18
(29)

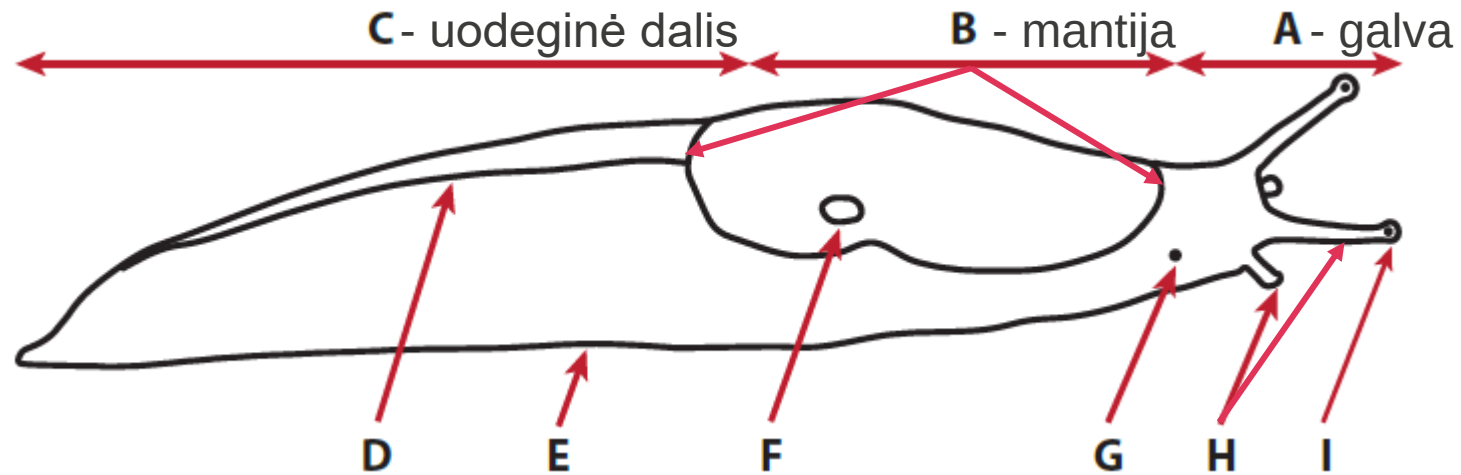
2014 m. – 26
(40)

2015 m. – 32
(62)

2016 m. – 49
(117)

2. Atpažinimas

Šliužų išorinės dalys:

D – ketera, E – pėdos kraštas,

F – kvėpavimo anga, G – lytinė anga, H – čiuopikliai, I - akys

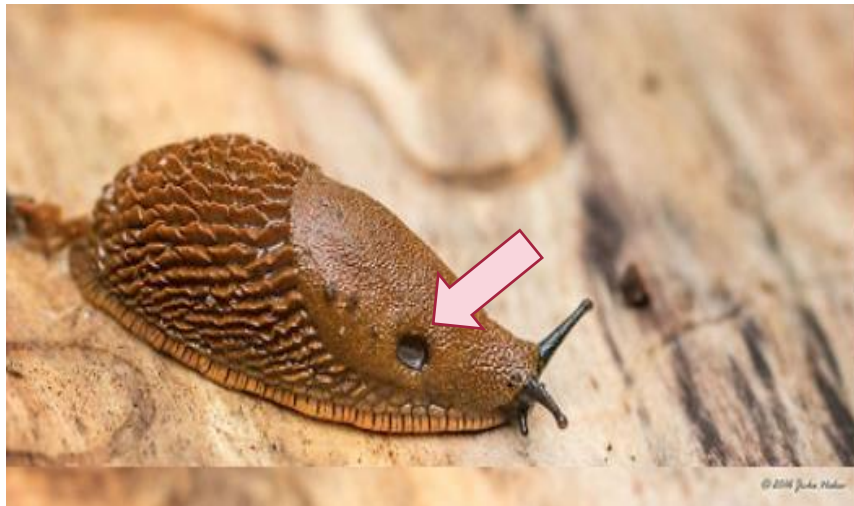
Arion vulgaris Moquin-Tandon, 1855

Skirtumai:

Vilniaus
universitetas

- ✓ Be keteros;
- ✓ Kvėp. anga – vidurio-priekio d.
- ✓ Geba ilgam susitraukti

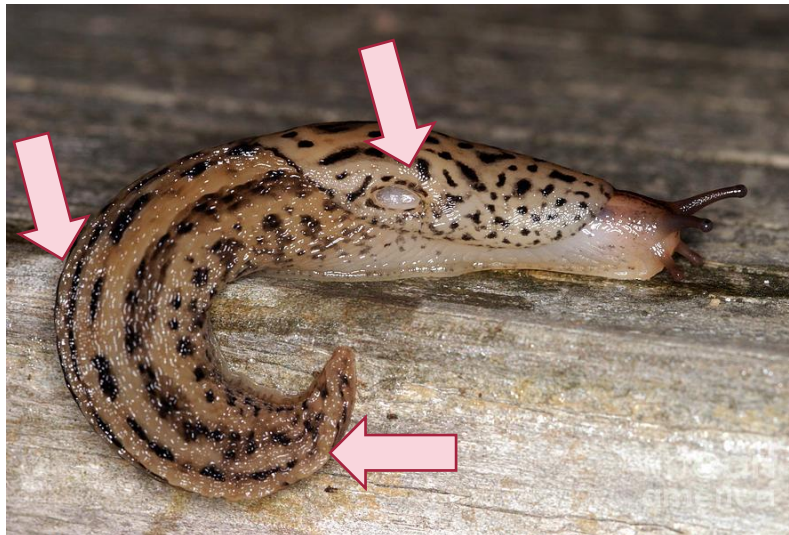
➤ Arionidae

Arion rufus Linnaeus, 1758
Arion vulgaris Moquin-Tandon, 1855

- ✓ Ilgoka ketera;
- ✓ Kvėp. anga – užpakal. d.
- ✓ Negeba susitraukti

➤ Limacidae

Limax maximus Linnaeus.
Photo: Ked Kindsman

- ✓ Trumpa ketera;
- ✓ Kvėp. anga – užpakal. d.
- ✓ Negeba susitraukti

➤ Agriolimacidae

Deroceras laeve (Müller). Photo: Roy Anderson.

Jaunikliai rusvi su dviem ryškiomis verpstės formos juostom išilgai kūno šonų (1 pav., A). Svarbiausias požymis – **juodi akių čiuopikliai** (1 pav. A), kurie juodi išlieka ir suaugusiems šliužams (2 pav.)

**Vilniaus
universitetas**

A)

Vietinė - *Arion fuscus* (O.F. Müller, 1774)

Dideli šliužai Lietuvoje: užauga iki 20 cm !

Limacidae šeimos:

Limax maximus (15-20 cm)

Limax cinereoniger (15-18 cm)

Limax flavus (10-15 cm)

<http://www.molluscs.eu/gastropoda/terrestrial.html?gastropoda=terrestrial&limax.html>

Limax flavus (Linnaeus, 1758)

Arionidae šeimos:

Arion ater (15 cm)

Arion rufus (13-15 cm)

***Arion vulgaris* (8-12 cm)**

Arion rufus (Linnaeus). Photo: Rory Mc Donnell.

Didžiųjų *Arion* įvairovė Lietuvoje

Vilniaus
universitetas

A. vulgaris

A. rufus

A. ater

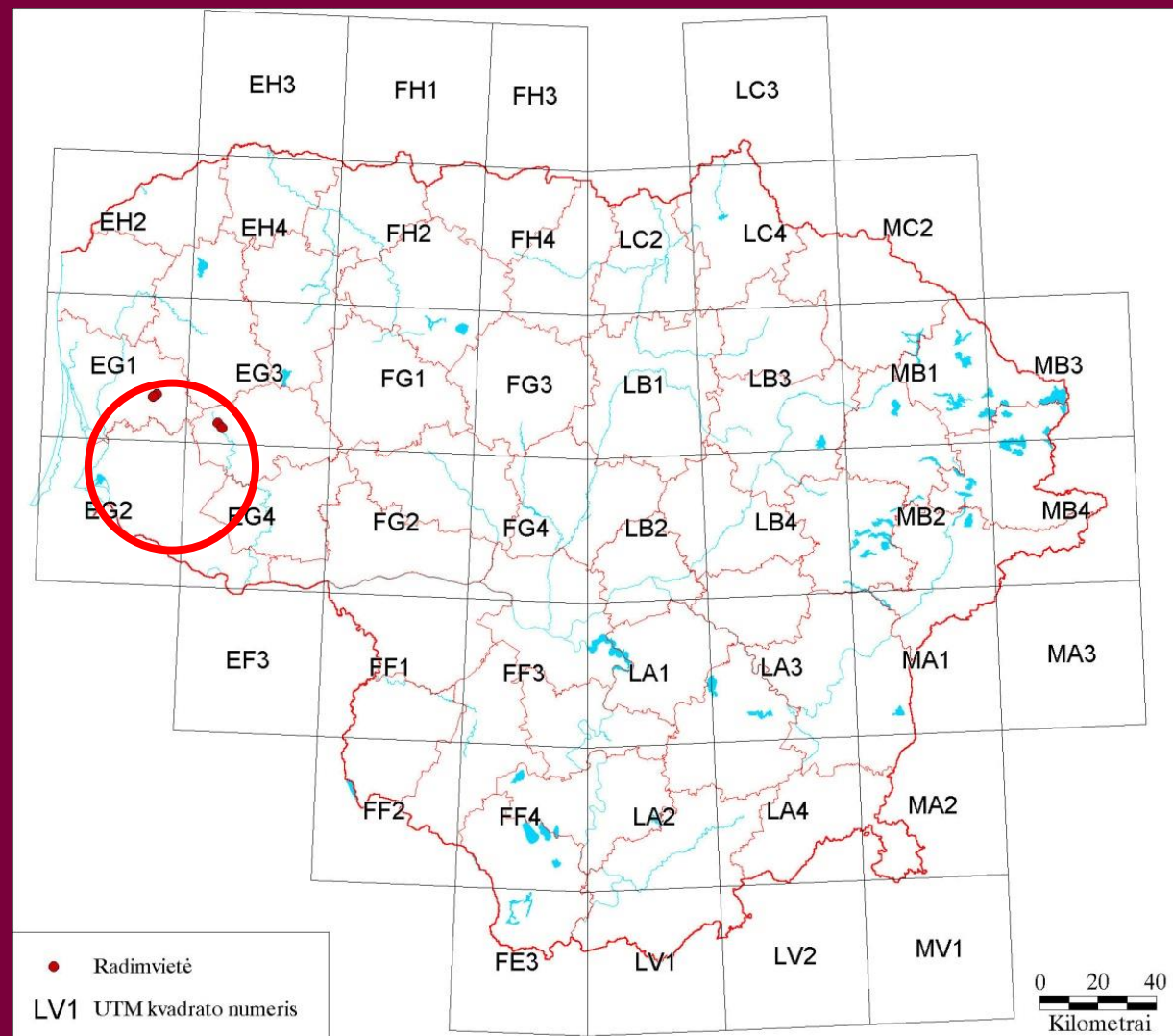

Saugomas Lietuvoje: *A. ater* (Linnaeus, 1758)

Vilniaus
universitetas

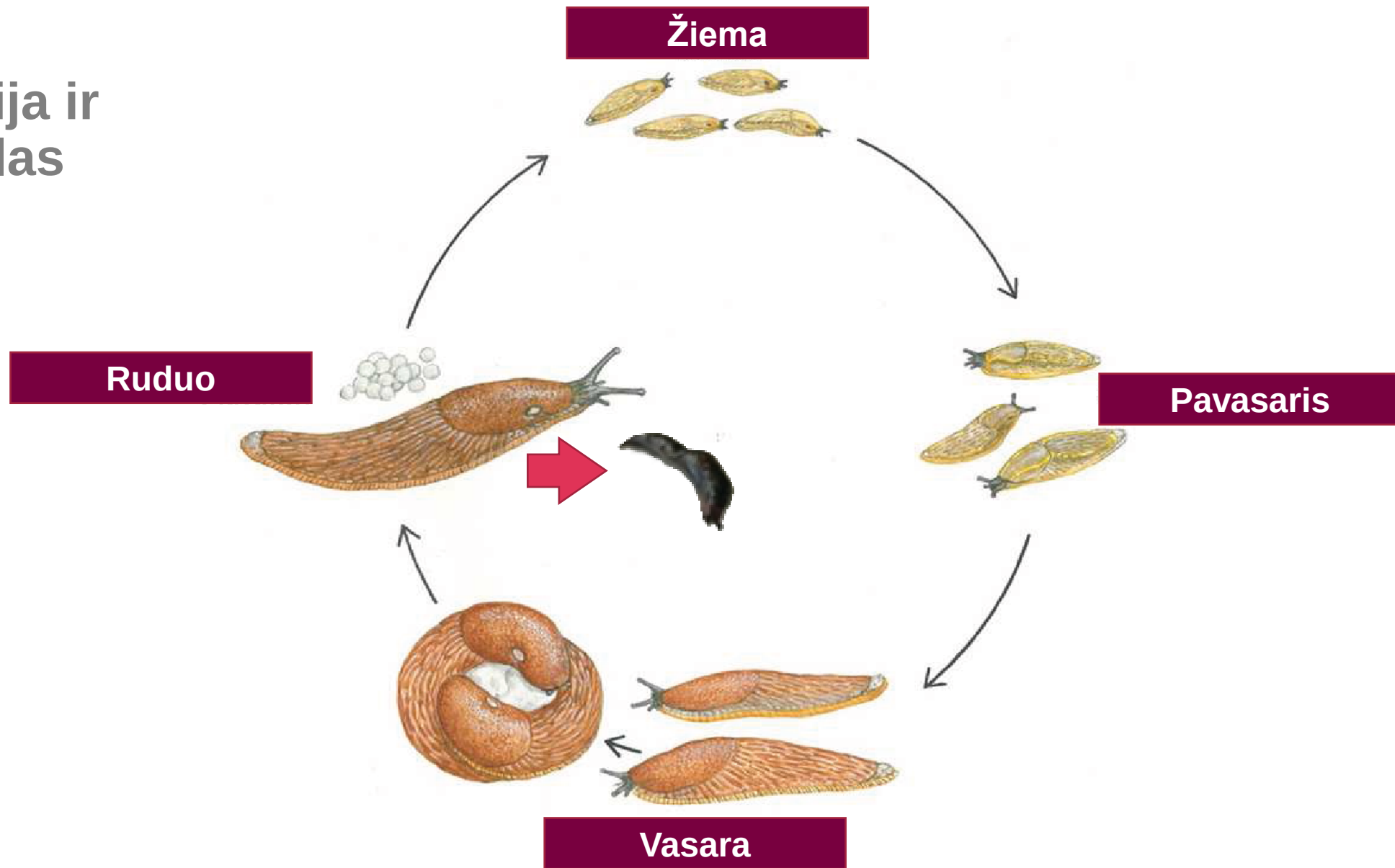
2010-2021 metai
4 radimvietės: iš 355 galimų

3. Reprodukcija ir gyvenimo ciklas

Jiems reikia:

- Drėgmės;
- Pavėsio;
- Slėptuvių;
- Šilumos;
- Augalų;
- Daugintis...

H. Karlsen in Hofsvang et al. (2008).

Jaunikliai rusvi su dviem ryškiomis verpstės formos juostom išilgai kūno šonų (1 pav., A). Svarbiausias požymis – **juodi akių čiuopikliai** (1 pav. A), kurie juodi išlieka ir suaugusiems šliužams (2 pav.)

Vilniaus
universitetas

1 pav. Jaunas invazinis šliužas (A) ir invazinių šliužų dėtis (B), kur kiaušinių gali būti 20-225, o vienas kiaušinis yra iki 5 mm skersmens (Nuotr. M. Adomaičio)

Suaugę šliužai vienspalviai, rudi arba oranžiniai, bet visada aiškūs juodi akių čiuopikliai (2 pav.)

2 pav. Suaugę invaziniai šliužai: šviesiai ruda forma (A) ir oranžiškai ruda forma (B) (Nuotr. M. Adomaičio)

Ekologinis poveikis

- Sugrauzti augalai;
- Ligos: grybelinės, bakterinės, virusinės;
- Žala ŽŪ, Natura 2000 augalams;
- Estetinė ir moralinė žala;

Foto: K. Japertas

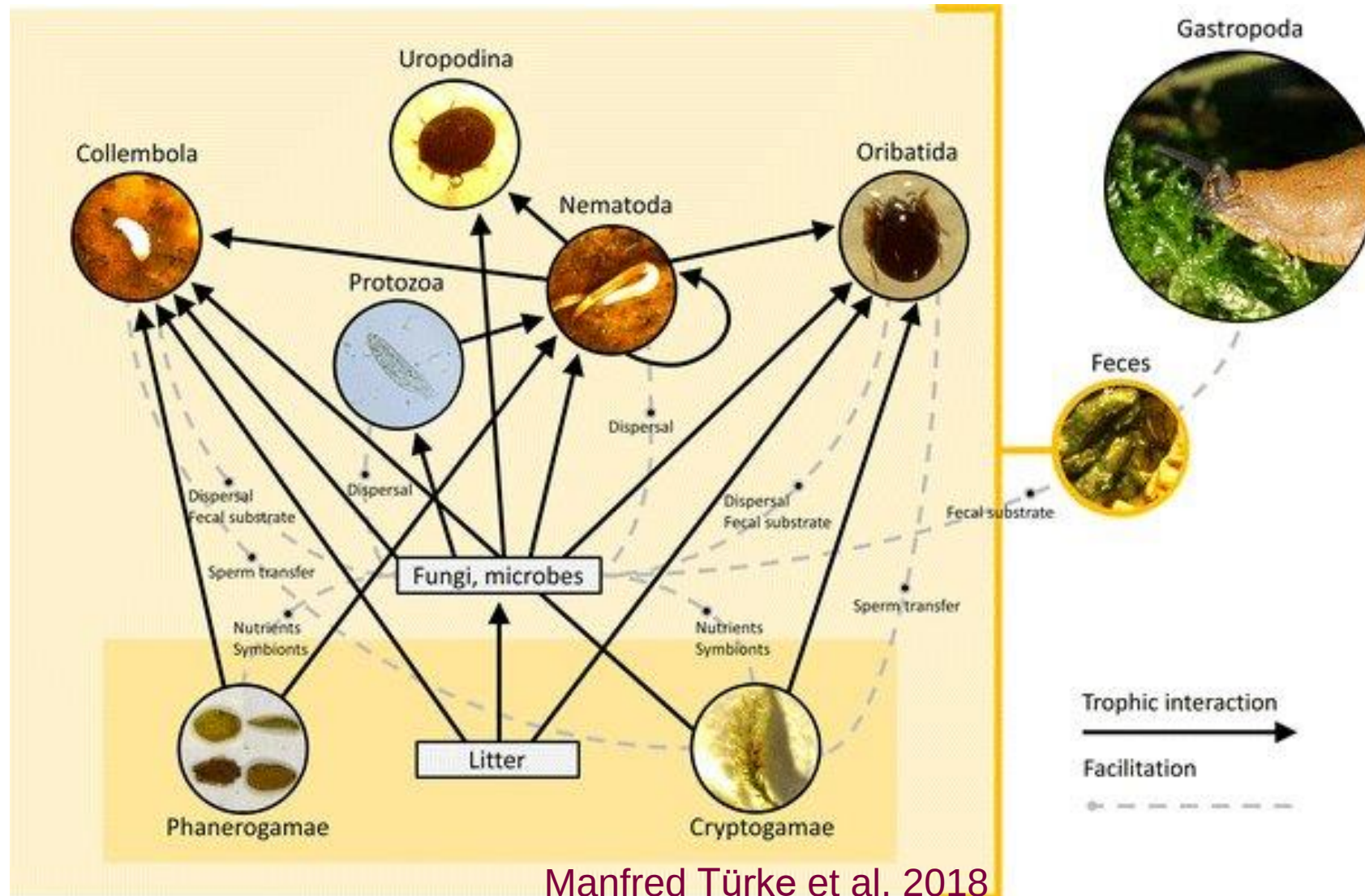
Ekologinis poveikis

- Hibridizacija;
- Konkurencija.

Aplinkos sąlygų įtaka

Šviesa

Drėgmė

Temperatūra

pH

Osmozė

Grunto birumas

Rūgštingumas

Dirginimas

Stresas

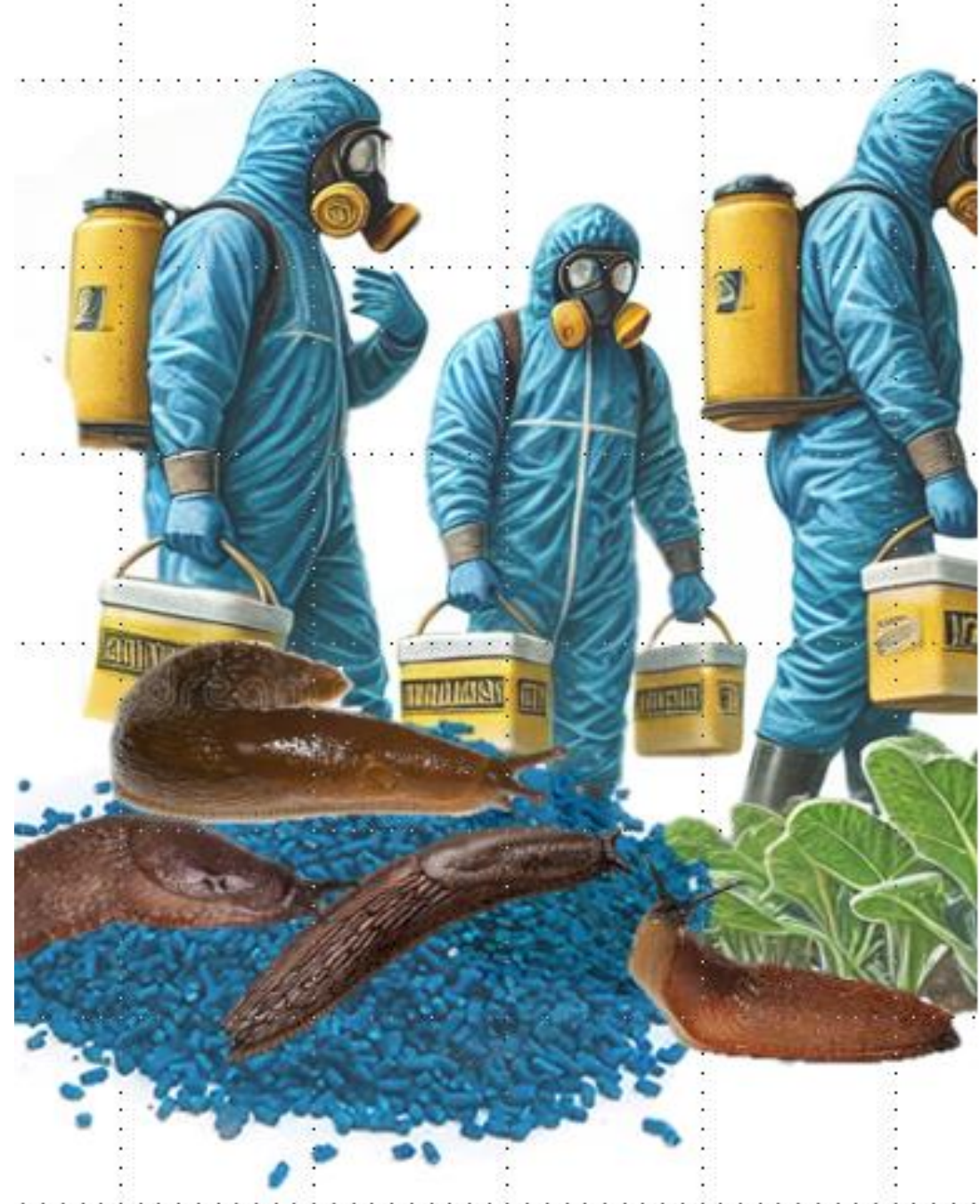
4. Gausos reguliavimo metodai

Mechaniniai metodai: gaudyklės, rinkimas, kt., jų efektyvumas;

Cheminiai metodai: moliuskocidų naudojimas ir jų efektyvumas;

Mišrus gausos reguliavimo metodas: skirtingų metodų taikymas siekiant ilgalaikio poveikio.

Aplinkos sutvarkymas

Vilniaus
universitetas

Pašalinkite visas
šliužų slėptuves,
kurias galite pašalinti.

Aplinkos tvarka turi būti
stebima ir palaikoma
nuo kovo iki lapkričio mėn.

Šienavimas

- Žolės pjovimas reikalingas tam, kad būtų pašalinamos slėptuvės ir sumažėtų mitybinė bazė, šliužams, nežuvusiems po pirmojo apdorojimo moliuskicidais, matant, kad rinkimas nepadeda.
- Jei žoliapjovė smulkina žolę, ją reikia ir surinkti, nes šliužai gali pasislėpti po nupjautos žolės grumstais ir sėkmingai išgyventi.
- Šienauti taip, kad žolės aukštis būtų ne daugiau kaip sprindis
- Nupjauti augalai turėtų būti sugrėbiami ir išgabunami utilizuoti arba kompostuoti uždaroje talpose, perbarstant moliuskicidų, jei pastebima, kad pateko gyvų šliužų.
- Tinkamiausias laikas pjauti žolę yra maždaug birželio antrasis dešimtadienis, bet ne vėliau kaip iki liepos 10 d.

Rinkimas ir kiaušinių dėčių sunaikinimas

Slėptuvių ir veisimosi vietų pašalinimas

3 pav. Sandariu dengiamų kompostinių dėžių pavyzdžiai (nuotraukos iš <https://www.gardenersworld.com/reviews/which-type-of-compost-bin-is-best/#TYPE>)

Augančių daržo gėrybių „izoliavimas“

4 pav. Varinė juostelė, parduodama Lietuvoje ir išbandyta VU (A, nuotr. M. Adomaičio), tuo tarpu varinis tinklelis, tikėtina yra irgi gali būti pakankamai efektyvus (B, nuotr. iš <https://www.amazon.co.uk/Betterware-Slug-Barrier/dp/B00JBGF07W>).

Repelentiniais dažais (5 pav.) galima padažyti net šiltnamio plėvelės apačią ir šliužai bus sustabdyti po vieno padažymo maždaug mėnesį (mūsų tyrimų rezultatas, nors instrukcijoje žadamas didesnis efektyvumas).

5 pav. Repelentiniais permatomais dažais galima uždažyti nepertraukiamą juostelę ant vazonų ar tvorelių sienelių ir šliužai neperlipa, nes nuslįsta (nuotraukos iš <https://www.slughelp.com/slug-deterrent-paint-schnexagon-new-remedy-slugs-snails-garden/> ir https://www.t-online.de/heim-garten/garten/id_78787590/schnecken-barrieren-schneckenzaeune-und-schnexagon-.html)

**Vilniaus
universitetas**

- Varinės juostelės;
- Atitvarai;
- Dažai;
- Juostos.

/ZoBeKS64_xc

<https://youtu.be/bnB1mTVGkBg>

NATŪRALŪS PRIEŠAI

Natūralūs priešai (ežiai, kurmiai, rupūžės, laukiniai paukščiai, plėšrūs vabalai, kirmėlės) pilnos apsaugos Lietuvoje neužtikrina, nes:

1) šliužai nevietiniai – jie nebuvo natūrali jų raciono dalis, todėl ėda nenoriai, atsitiktinai ir suėda per mažą dalį; 2) šliužai daugeliui plėšrūnų pernelyg dideli, be to yra įspėjamųjų spalvų, stipriai gleivėja – nėra patrauklus ėdalas; 3) natūralių šliužų priešų žmogaus kaimynystėje nėra daug; 4) šliužai dauginasi pernelyg gausiai, kad juos spėtų sunaikinti natūralūs priešai; 5) jei žmonės naudoja chemines priemones – šliužai gali būti toksiški.

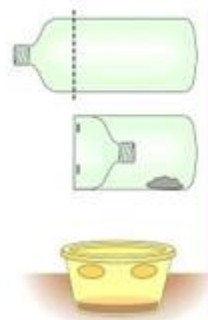

10 pav. Invazinių šliužų mėgėjos – antys.

Gaudyklės

Vilniaus
universitetas

REKOMENDACIJA: tai tinkamas būdas specialioms, iš anksto susitartoms „šliužų gaudymo dienoms“ arba „šliužų naikinimo savaitėms“. Jei visame miestelyje vienu metu visose sodybose išdėliosite **gaudykles su jauku** (9 pav.), tuomet pagausite didelius kiekius šliužų vienu metu ir mažiau sugaišite laiko juos rinkdami.

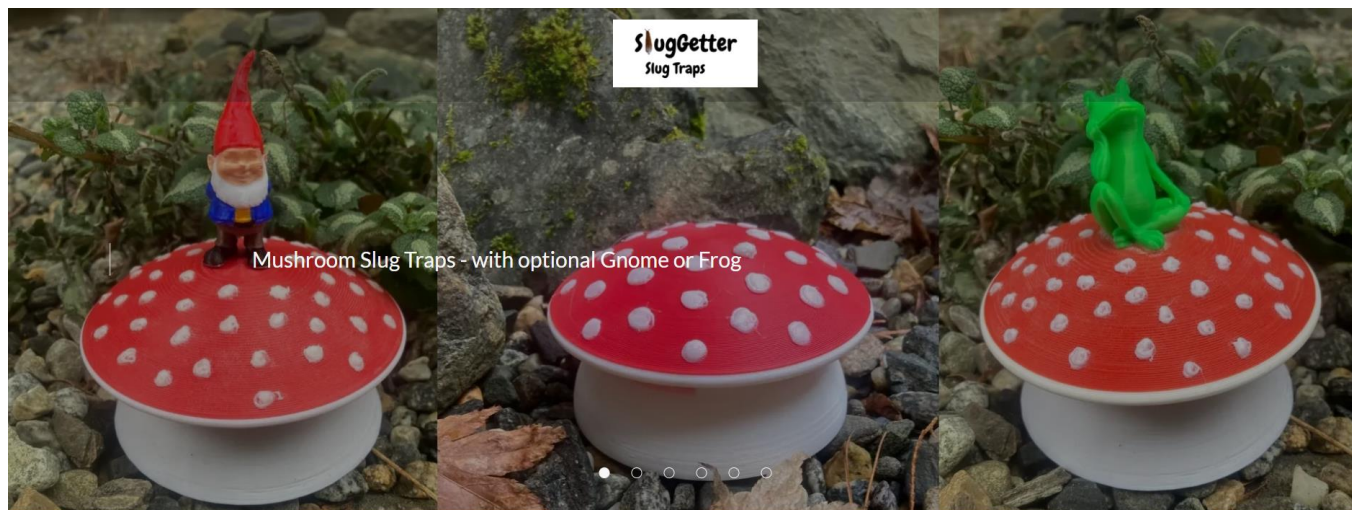
<https://www.youtube.com/watch?v=cqs4YHUr7Kg>

9 pav. Įvairių tipų gaudyklės invaziniam šliužams ir jų pasidarymo idėjos iš įvairių internetinių svetainių.

Doc. dr. G. Skujienė, VU_2025-03-20 Nuotolinis seminaras INVAZINIŲ RŪŠIŲ NAIKINIMAS IR KONTROLĖ

Gaudyklių dizainas

Vilniaus
universitetas

Juneau, Alaska

SlugGetter@gmail.com (907) 209-5507

Cheminės priemonės

Vilniaus
universitetas

Geriausiai pradėti naudoti tuoj pat po augalų sėjos ar sodinimo, kai galimas vienkartinis paskleidimas visame plote, kurį galima pakartoti per sezoną kelis kartus.

Moliuskocidus galima saugiai patalpinti į gaudykles šliužams. Tokias gaudykles galima naudoti arčiau vandens ir už kiemo ribų. Šliužų „santalkų-sklidimo taškų“ vietose jų gali būti nuolat (sezono metu), tik tuomet geriau gaudyklėse naudoti vietoj masalo (7 pav., A) ar slėptuvėse, pavyzdžiui, po lentomis ar šiferio lakštais (7 pav., B).

7 pav. Gaudyklės (A) arba slėptuvės (B) šliužams gali būti panaudotos nuodų padėjimui, apsaugant nuodus nuo kitų gyvūnų ir nuo išplovimo į vandens telkinius.

Kur įsigyti? <https://pigu.lt/lt/sodas-prekes-gyvunams/grauziku-kurmiu-naikinimas/kurmiu-grauziku-naikinimas/gaudykle-sliuzams-ir-sraigems?id=37984903>

Ekologiniams ūkiams rekomenduojamos

priemonės su geležies ortofosfatu, kurias rekomenduojama naudoti ne daugiau kaip 4 kartus per sezoną, o prieš naudojimą (ir papildomai kai sausa) reikia sudrėkinti.

Barstant reikia saugoti, kad granulės nepatektų ant augalų lapų ir žiedynų bei kad nepatektų į vandenį. Priemonė nėra įsisavinama augalų, nors fosforas yra viena iš trijų pagrindinių trąšų, atsakingų už augalo žiedynų ir vaisių formavimąsi, šaknų formavimąsi, nes čia naudojama forma nėra judri ir neprieinama augalams.

Šliužai noriai ēda šias granules pora savaitių ir **daržovių nuėdimas sumažėja pusiau**, bet išoriškai šliužo kūno išvaizda nesikeičia (negalima suprasti ar šliužas paėdęs šios priemonės ar ne) ir **jis nemiršta** (priešingai, nei parašyta ant pakuočių !)

SUDĖTIS: Veiklioji medžiaga: geležies fosfatas 9,9 g/kg. Jauko granulės su 1 % geležies fosfatu. Produkto forma: granulės.
NORMA: ššliužams, sraigėms naikinti išberkite 1,25–2,5 g/m² Ferramol Limacide granulių.

Kokius moliuskocidus galima įsigyti

Sodininkai ir kiti gali įsigyti tik:

Ferramol ®Limacide (FePO_4 1%): norma 2,5-5g/m².

Profesionaliam naudojimui skirti:

Ironmax Pro (FePO_4 2,4 %): norma 5 kg/ha, kai 4–5 šliužai/m²; 6 kg/ha, kai 6–23 šliužai/m², 7 kg/ha, kai daugiau nei 24 šliužai/m².

Sluxx (FePO_4 3 %): norma 5-7 kg/ha.

<https://youtu.be/OLTT7TNT6bk>

Efektyvesnės - profesionalams

Vilniaus
universitetas

8 pav. Šliužų kontrolės priemonės: A) su geležies fosfatu; B) su metaldehidu (3%).

- kurias rekomenduojama naudoti dvejopai – jei šliužų daug ir jie pasklidę visur, tai nuodų granulės paskleidžiamos visame plote, ir tai atliekama ne daugiau kaip 2 kartus kas 7-14 dienų. Reikia prisiminti, kad vienam šliužui užtenka vienos granulės, todėl galima pasiskaičiuoti, kokį kiekį barstyti, tačiau rekomenduojama neviršyti 6.0 kg/ha.

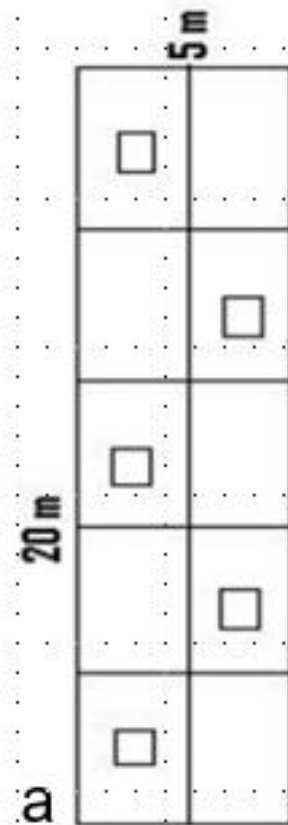
5. Naikinimo priemonių taikymo efektyvumas per suplanuotą laikotarpį

Stebėjimas ir vertinimas:

- Invaziniai šliužai renkami ankstyryte iš
10 m² šachmatiniu eiliškumu į 10 indelių;
- Suskaičiuojami, pasveriami tą pačią dieną ir sunaikinami.

Registruojamos oro sąlygos – temperatūra, oro drėgmė, kritulių kiekis.

• Šachmatinė transektą Valovirta, 1994.
a- Schematika; b – rinkimo taško pavyzdys

5. Naikinimo priemonių taikymo efektyvumas per suplanuotą laikotarpį

Vilniaus
universitetas

PRADŽIA	2 taikymo metai	3 taikymo metai	4 taikymo metai
Po invazinės rūšies naikinimo kasmet liekantis invazinės rūšies populiacijos gausumas 1 ha, proc.	25	12	6
Invazinės rūšies naikinimo priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų mažėjimas, kasmet 1 ha, proc.	33	47	59

Rezultatai: šliužų mirtingumas

Vilniaus
universitetas

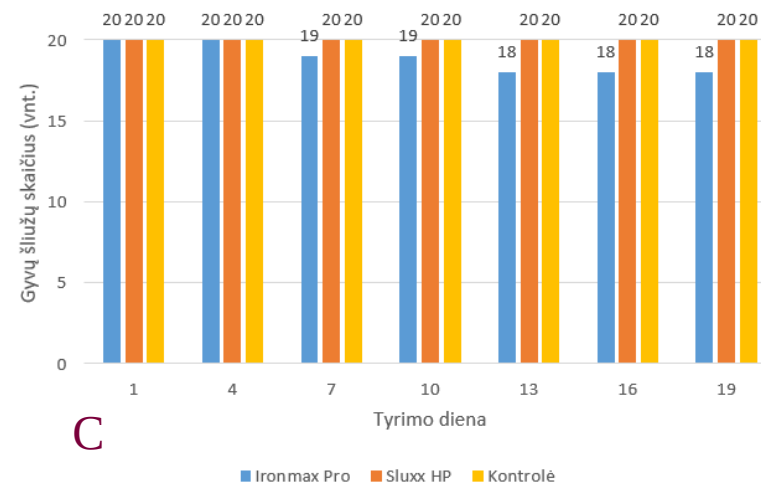
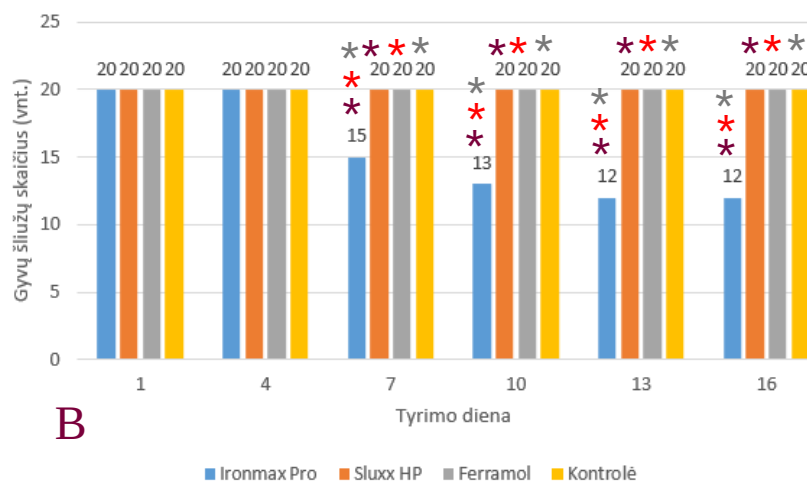
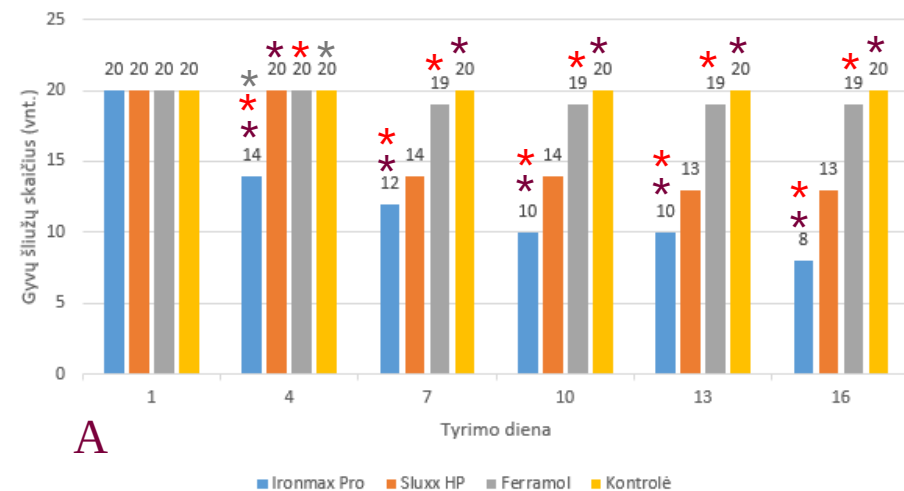
! Didžiausio svorio šliužai yra atspariausi geležies fosfato turintiems moliuskocidams;

Moliuskocidų veiksmingumas 1,18 ± 0,84 g grupėje:

- „Ironmax Pro“ – 60 %
- „Sluxx HP“ – 35 %
- „Ferramol“ – 5 %

Moliuskocidų bendras veiksmingumas:

- „Ironmax Pro“ – 36 %
- „Sluxx HP“ – 11,6 %
- „Ferramol“ – 0,00025 %

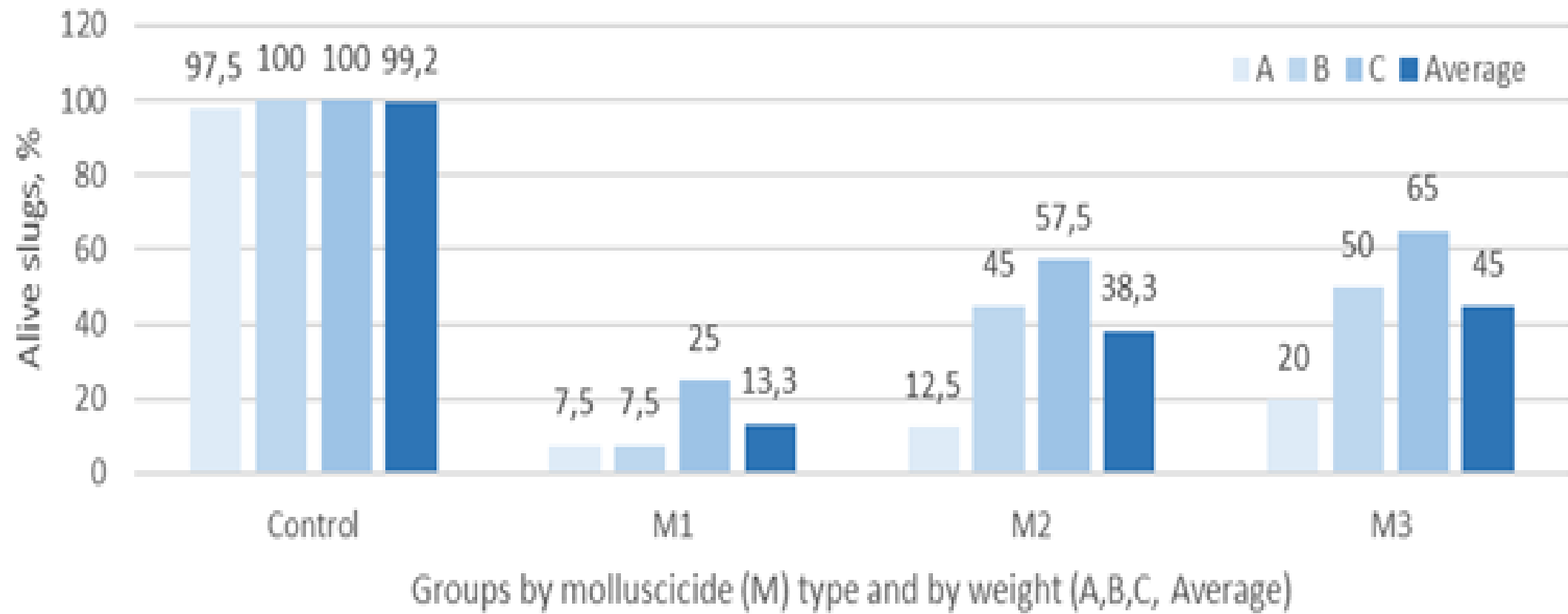

Išgyvenusių skirtingo svorio (A - maži 1,18 ± 0,84 g; B - vidutiniai 2,97 ± 0,64 g; C - dideli 7,72 ± 1,94 g) *Arion vulgaris* (Moquin-Tandon, 1855) skaičius po skirtingų moliuskocidų panaudojimo skirtingomis tyrimo dienomis.

A. Jucevičiūtės magistro darbas, 2023

Moliuskocido veikimas lauko sąlygomis – 2024, Bajorų sodai

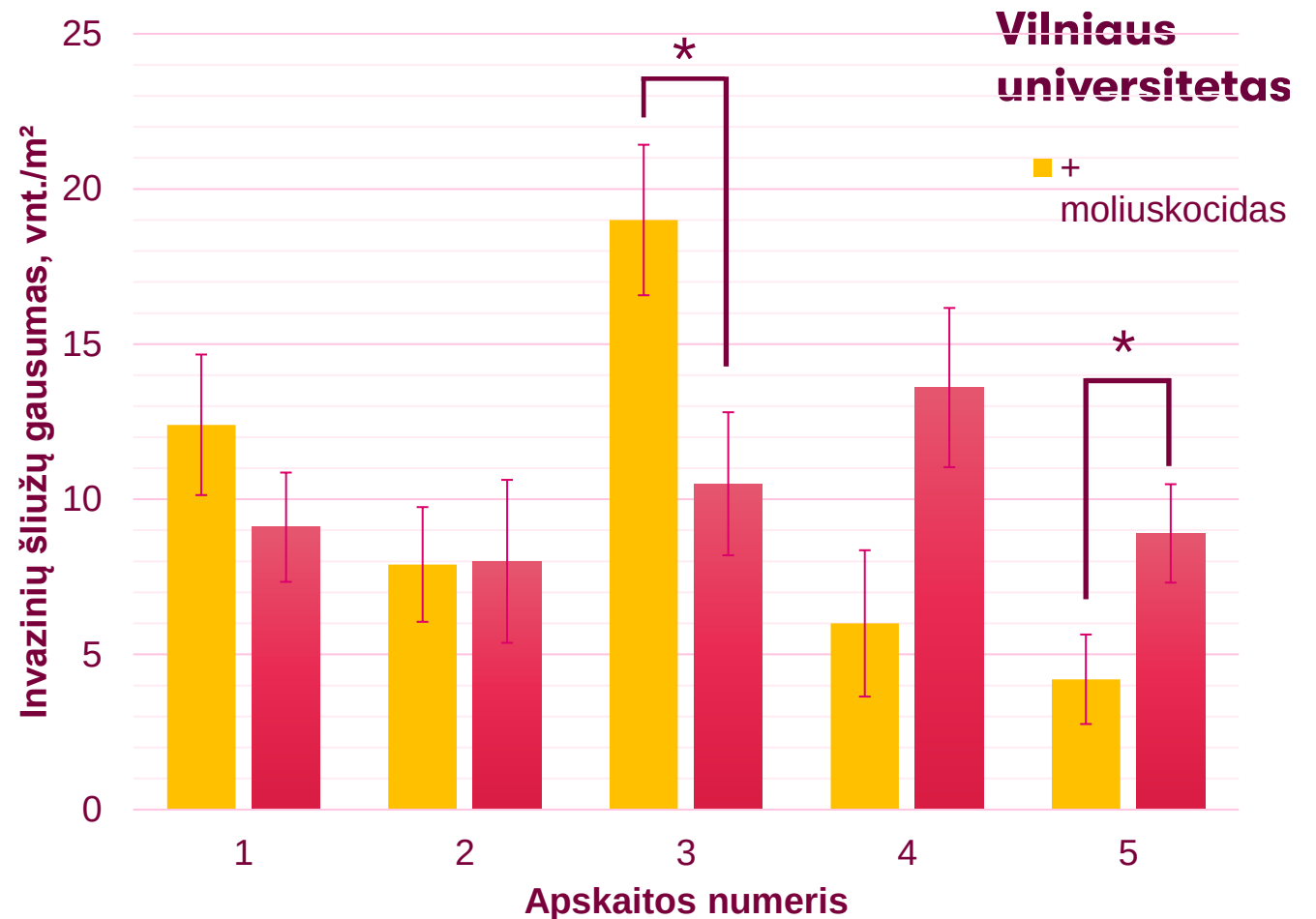
Vilniaus
universitetas

Palyginimas

Abiejų kontrolės būdų efektyvumas 1-2 apskaitą panašus;

Cheminė priemonė efektyvesnė laiko ir darbo sąnaudų atžvilgiu ir šliužų gausumo sumažėjimo atžvilgiu ilgalaikėje perspektyvoje (po 4 barstymų).

8 pav. Vidutinis invazinių šliužų gausumas (vnt./m² ± SD) po kiekvieno moliuskocido barstymo. Žvaigždute pažymėti statistškai reikšmingi skirtumai (Mann-Whitney-Wilcoxon, $p < 0.05$). K. Japerto bakalauro darbo rezultatai.

6. Problemos ir iššūkiai

- Šliužų naikinimas turi prasidėti ištirpus sniegui ir tęstis iki sniego;
- Šliužų naikinimui naudoti kelias priemones iš karto: 1) nuodijimą, naudojant chemines priemones (moliuskicidus) šliužų „plitimo židiniuose“; 2) gaudyklės (patys sulenda ir dalis žūna); 3) naudojant natūralius priešus (paukščius); 4) naudojant mechaninį-cheminį sutrynimą (pvz., kiaušinių) ar sušaldymą po surinkimo;
- Šliužų naikinimas, randant bent vieną šliužą, turi būti nepertraukiamas procesas;
- Šliužų naikinimui negali būti „laisvų plotų“: negali likti nė vienas neprižiūrimas plotas. Todėl rekomenduojama problematinėje teritorijoje skelbti „šliužų naikinimo dienas“ arba net „šliužų naikinimo savaites“, kai kaimynai padeda kaimynams susitvarkyti su šiukšlynais, kuriuose telkiasi šliužai: drėgnu apniukusiu oru visame miestelyje vienu metu vyksta intensyvus šliužų rinkimas ir naikinimas. Kiekvieno naikinimo metu turi būti siekiama sunaikinti visą invazinės rūšies populiaciją teritorijoje.
- Surinkus šliužus, niekada jų nepalikti gyvų, pvz., užberti druską uždarame kibire arba stiklainyje.
- Liepos – spalio mėn. ieškoti ir traiškyti šliužų kiaušinius: kilnojant ant žemės numestas medžio lentas, senus rakandus, buitines šiukšles, šiferio lakštus, apieškant komposto krūvas. Kiaušiniai balti rutuliukai, dedami krūvelėmis

Prevencija ir priemonės, ką gali patys žmonės padaryti

Būtinasi - sisteminis naikinimas

Gausėjimui nepalankūs veiksniai:

- Slėptuvių pašalinimas, vejos pjovimas.
- Drėgmės sumažinimas
- Išrinkimas rankomis ar spąstais (suaugusiems šliužams)
- Plėšrūnai: vabalai žygiai, ežiai, varnėnai, varniniai paukščiai, alkanos vištos ir antys☺ (visoms šliužų amžinėms grupėms)
- Parazitai nematodai

(<https://www.mkds.lt/nematodai-sliuzams-12-mln>) - jauniems šliužams

- Komerciniai moliuskicidai – jauniems šliužams

Spąstai šliužams

<http://www.ridpest.com.au/new-products-info.php>

Lietuvoje parduodamas moliuskicidas – neveikia?

ATSARGUMO REKOMENDACIJOS

- ✓ Saugokitės ir saugokite nuo invazinių šliužų atvežimo ir platinimo:
- ✓ Jei jūsų kaimyno sode yra, o pas jus nėra: naudokite izoliacinius atitvarus visai savo sodybos teritorijai nuo kaimyno.
- ✓ Jeigu jūsų teritorijoje yra šliužų, nepervežkite vazonų su žemėmis į kitas vietas.
- ✓ Nepirkite augalų, komposto, daržovių iš prekyviečių, kur yra šliužų.
- ✓ Pirkdami ar parduodami augalus atidžiai apžiūrėkite ar žemėje ir ant augalo nėra šliužų ir jų kiaušinių.
- ✓ Prieš išvažiuodami iš vietos, kur yra šliužų, apžiūrėkite išvežamus daiktus, maišelius, mašinos apačią, ar jie neaplipę šliužais.
- ✓ Parsivežtus ar nupirktus augalus niekad iš karto nestatykite sode, darže, gėlynuose, o „izoliuokite“ atskiroje patalpoje, kur būtų šilta ir drėgna ir atidžiai stebėkite bent parą, ar nepasirodys šliužų šliūžių.
- ✓ **Visados rastus invazinius šliužus ir jų kiaušinius sunaikinkite.**

7. Klausimai ir atsakymai

Kilus klausimams, rašykite:
grita.skujiene@gf.vu.lt

**Jei nenorite, kad
ant gėlių žiedų
vietoj drugelių ir bitučių
šliaužiotų šliužai...
KOVOKITE !**

Priemonių prieš šliužus importuotojai ir platintojai Lietuvoje

Vilniaus
universitetas

AB „Kauno Grūdai“ H. ir O. Minkovskiu g. 63, LT-46550, Kaunas Tel.: +370 37 223317,
Faks.: +370 37 223305, El.paštas: info@kgroup.eu

UAB „Scandagra“, Biochemiku g. 6, LT-57234, Kedainiai, Lietuva, Tel: (8 347) 41551

UAB „Agrochema“ Jonalaukio k., Ruklos sen. LT-55296 Jonavos r. Tel. (8 349) 56 142, el.
paštas: info@agrochema.lt www.agrochema.lt

AB „Linas Agro“ Smėlynės g. 2c LT-35143 Panevėžys, Lietuva Tel.: +370 45 507354
www.linasagro.lt

UAB „Agrokoncernas“, Vėrupės g. 1, Babtų kaimas, 54328 Kauno rajonas; Tel.: 837490490;
el. paštas: info@agrokoncernas.lt

UAB „Baltic Agro“ Ukmergės g.322, LT-12106 Vilnius Tel.: 8 5 2701187 el. paštas:
biuras@balticagro.lt

BASF Agro Lietuva: <https://www.agro.basf.lt/lt/Produktai/Agrokatalogas/Diverse/Ironmax-Pro.html>

INVAZINIŲ AUGALŲ GAUSOS REGULIAVIMO METODIKA. I DALIS.

SOSNOVSKIO IR MANTEGACIO BARŠČIAI

ZIGMANTAS GUDŽINSKAS

Gamtos tyrimų centras
Floros ir geobotanikos laboratorija
El. p. zigmantas.gudzinskas@gamtc.lt

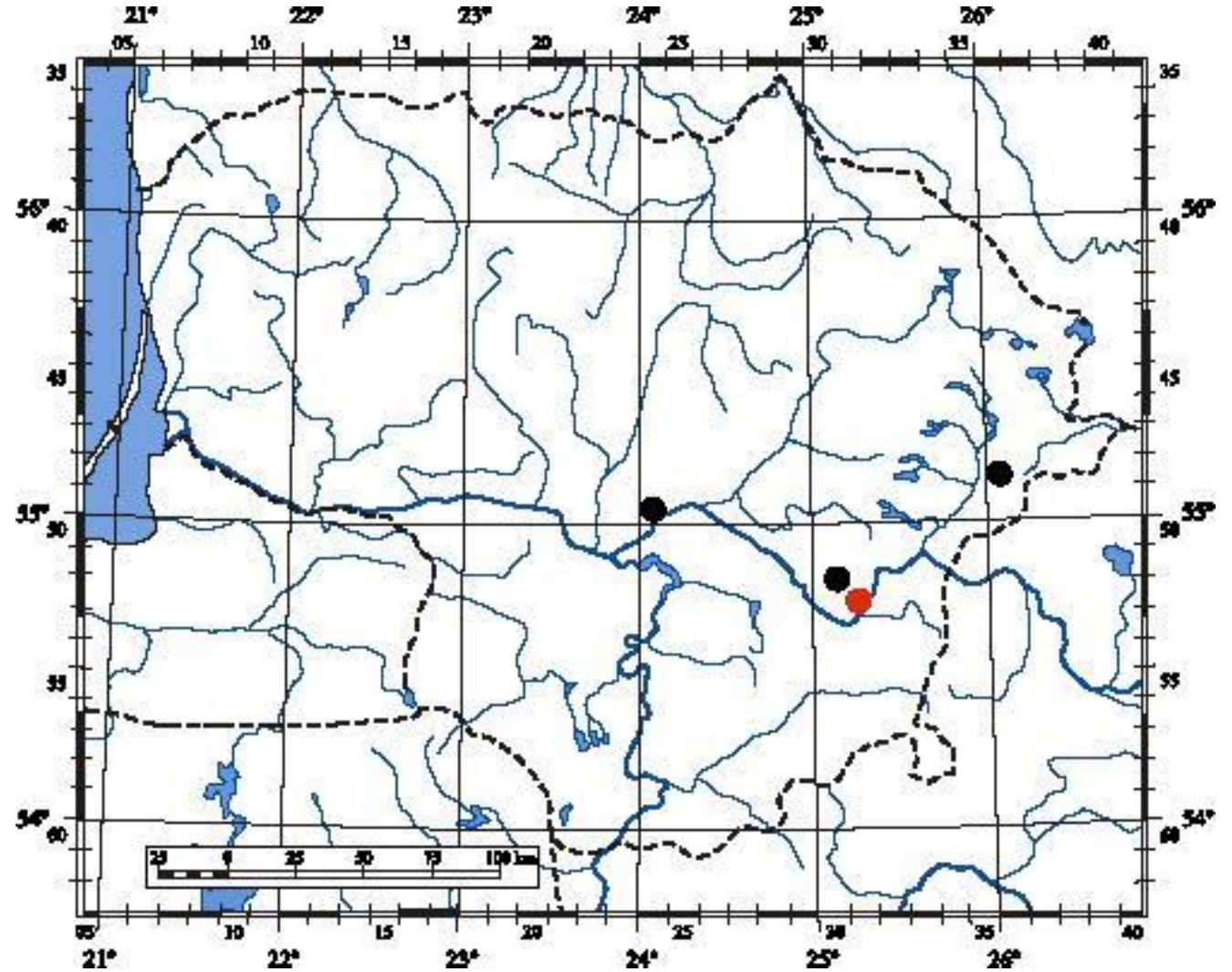
SOSNOVSKIO BARŠTIS (*HERACLEUM SOSNOWSKYI*)

MANTEGACIO BARŠTIS (*HERACLEUM MANTEGAZZIANUM*)

ISTORIJA IR DABARTIS

Sosnovskio barščio introdukcijos vietos Lietuvoje XX a. septintajame dešimtmetyje

ISTORIJA IR DABARTIS

Pirmieji išpėjimai apie Sosnovskio barščio keliamą pavojų Lietuvoje paskelbti 1982 m. ir 1983 m.

KLAUSIATE — ATSAKOME

PAVOJINGA ŽALIENŲ PIKTŽOLĖ

Esu girdėjęs apie mažai paplitusį augalą, vadinamą Sosnovskio barščiu, kuris, atrodo, tinka pašarui. Prašome apie jį plačiau papasakoti.

A. BUTKEVIČIUS
Šalčininkų rajonas

Yra augalų, kuriuos žemdirbiai įsivežė iš kitų kraštų, tikėdamiesi naudos, o jie, priešingai, tapo žalingais. Vienas tokių — Mantegaco barštis, dažniausiai vadinamas Sosnovskio barščiu. Jis užaugina daug žaliosios masės.

Buvo užšėti bandomieji sklypai Kauno rajono Lapių, Vilniaus rajono Buivydiškių,

Šalčininkų rajono tarybiniuose ūkiuose. Tačiau paaiškėjo, kad barštis turi aštrių, gleivines ir odą erzinančių medžiagų, kurios gyvuliams sukelia vidurių uždegimus. Šviežios jo sultys, patekusios ant žmogaus odos, sukelia nudegimus, pūslėtus, sunkiai gyjančius išbėrimus.

Tačiau barštis pradėjo savaime išsikurti pakrūmėse, palekėse, ganyklose, pievose. Teko matyti nemažus jo užimtus plotus Dūkšto apylinkėse, Kaišiadorių, Kauno rajonuose, Vilniaus kolektyvinių sodų kaimynystėje.

Mantegaco barštis toliau plinta. Jeigu nebus užkirstas kelias, jis taps įkyria žalie-

PAVOJINGA PIKTŽOLĖ

Prieš keletą metų į mūsų respubliką buvo atvežta ir bandyta auginti silosinį augalą — Sosnovskio barštį. Tai skėtinių šeimos daugiameis augalas, siekiantis iki 2,5—3 m ir daugiau metrų aukščio. Stiebas storas, 4—6 cm skersmens, vagotai briaunuotas, kiek plaukuotas. Lapai dideli, stambiomis skiltimis. Žiedynas platus, iš didelių, iki 50 cm skersmens gausiažiedžių skėčių. Sėklos plokščios, iki 1 cm ilgio. Augalas gana nemalonaus kvapo.

Sosnovskio, arba kartais vadinamas Mantegaco barštis žydi birželio—liepos mėnesiais. Vaisiai subręsta liepos—rugpjūčio mėnesiais. Juos išnešioja vėjas.

Šio augalo tėvynė — Prieškaukazė ir Vakarų Užkaukazė. Čia barštis auga miškapievėse, aukštųjų žolių bendrijose.

Respublikoje Sosnovskio barštis pirmiausia imta auginti botanikos soduose. Po to bandymams buvo pasėta Lapių, Buivydiškių ir Šalčininkų tarybiniuose ūkiuose.

Tačiau netrukus paaiškėjo, kad šie augalai pašarui netinkami, nes turi aštrių, gleivines erzinančių medžiagų, kurios gyvuliams sukelia vidurių uždegimus. Šviežios augalo sultys, patekusios ant odos, sukelia išbėrimus. Dėl to teko atsisakyti augalo au-

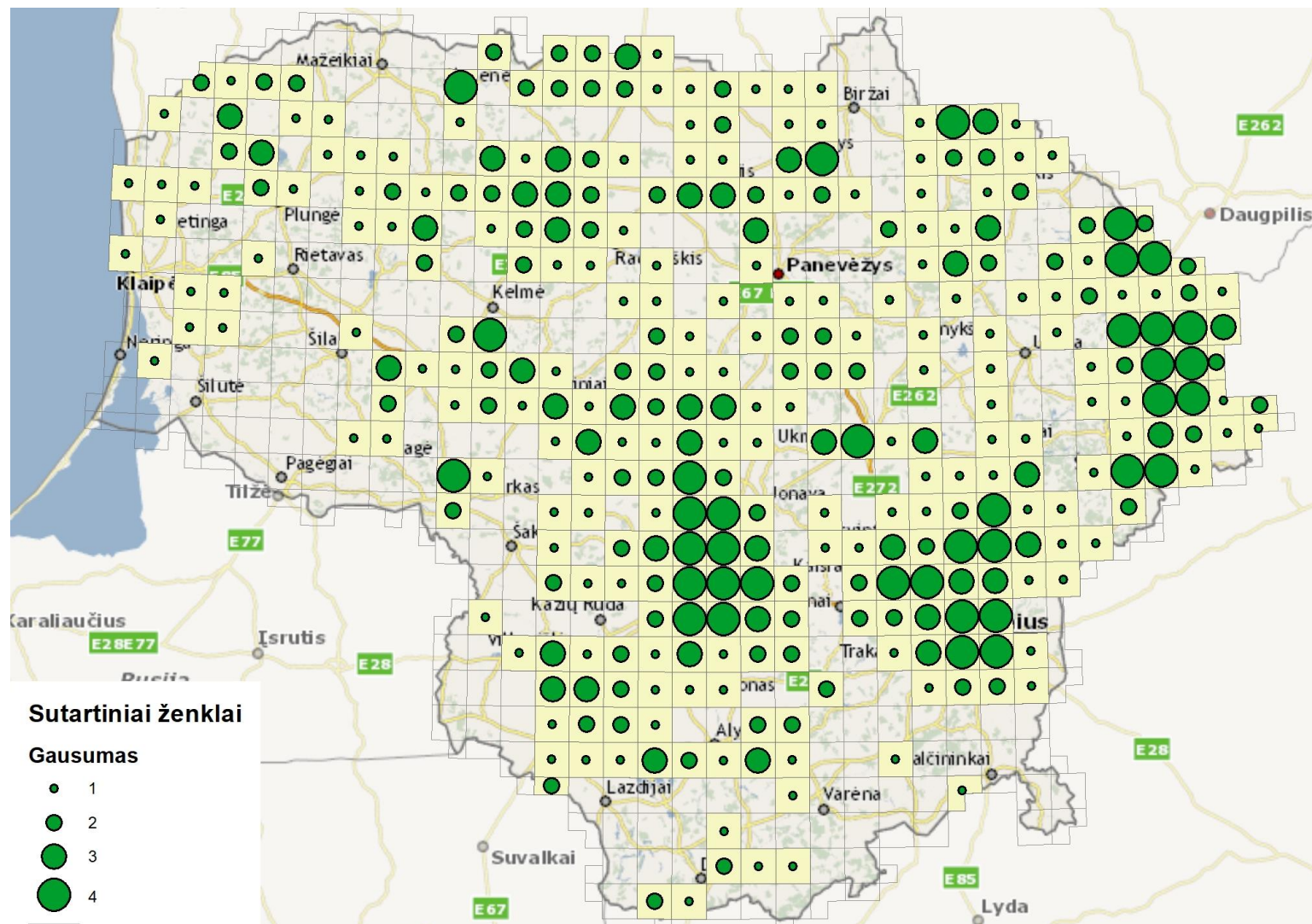
ginimo kultūroje. Tačiau mūsų respublikos gamtinės sąlygos šiam augalui patiko, ir jis ėmė sparčiai plisti. Dabar žinomi dideli Sosnovskio barščio sąžalynai Kauno, Vilniaus, Ignalinos ir kituose rajonuose. Barštis plinta ne tik mūsų respublikoje, bet ir Maskvos srityje, Latvijos TSR ir kitur prie geležinkelio, plentų, užimdama nemažus pievų plotus. Kur auga šis augalas, kita žolinė pievų augalija skurdi, nes didžiuliai lapai užstoja šviesą, iš kitų augalų jis atima maisto medžiagas.

Kaišiadorių rajone Sosnovskio barščių teko pastebėti netoli Tadaravos kaimo paplentės pievoje, Kruonyje, Stasiūnų gyvenvietėje ir kitur. Blogiausia, kad žmonės sąmoningai platina šį augalą. Barštis tikrai egzotiškos išvaizdos: išpūdingo aukščio, didžiuliais lapais ir žiedynais. Dėl to kai kas jį pasisodina arčiau namų, tuo padėdami plisti šiai pavojingai pievų piktžolei.

Tose vietose, kur auga Sosnovskio barščiai, reikėtų imtis kovos priemonių. Negalima leisti šiam augalui žydėti ir brandinti sėklas, dažnai šienauti. Taip augalas nusilpsta ir ne taip sparčiai plinta.

Zigmantas GUDZINSKAS

ISTORIJA IR DABARTIS

Sosnovskio barščio paplitimas Lietuvoje 2022 m. duomenimis, pagal INVA projekto rezultatus (6790 taškų, 3543 kontūrai, 4916 ha)

PAŽINIMO KLaidos

Vaistinė šventagaršvė
(*Angelica archangelica*)

Miškinis skudutis
(*Angelica sylvestris*)

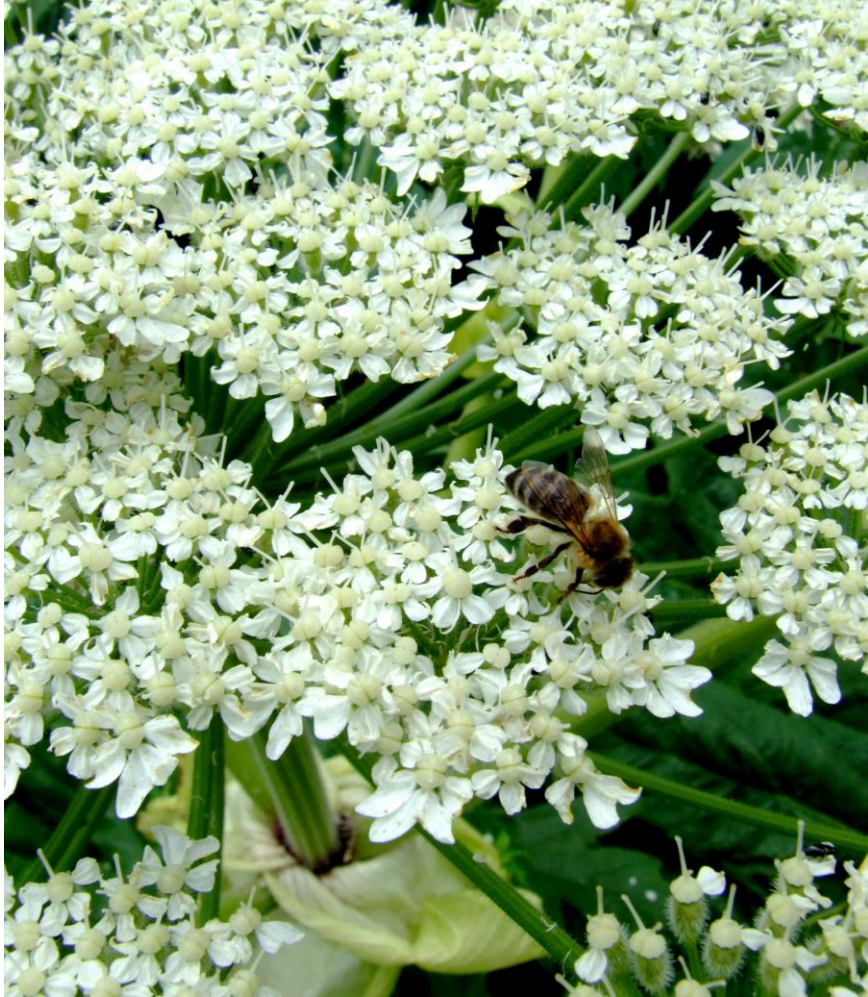
Sibirinis barštis
(*Heracleum sibiricum*)

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

- Daugiametis, 2,5–3 m, kartais iki 4,5 m aukščio augalas
- Monokarpinis augalas (dera kartą gyvenime)
- Subręsta 3–4 gyvenimo metais, nepalankiomis sąlygomis (stingant šviesos) gali subręsti 8–10 gyvenimo metais
- Visose augalo dalyse yra furanokumarinų, kurie veikia kaip fotoalergenai; ant odos patekusios sultys veikiamos saulės šviesos sukelia odos nudegimus
- Labai stiprus konkurentas, nustelbia daugumą žolinių augalų ir jaunų medelių
- Geriausiai auga vidutinio drėgnumo ir trąšiamame dirvožemyje, bet gali įsikurti labai šlapiose ir gana sausose buveinėse

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

- Žiedai išskiria nektarą, juos apdulkina vabzdžiai
- Galima savidulka, tik subrandina nedaug sėklų
- Didelės įtakos vaisiams plisti turi žmonių veikla (transportas, technika, dirvožemio pervežimas)
- Dauguma išbarstytų sėklų sudygsta kitais metais, tik patekusios į gilesnius sluoksnius gali išlikti daigios 3–5 metus, kartais iki 7 metų

BIOLOGINĒS IR EKOLOGINĒS SAVYBĒS

- Sāžalynais augantys vidutinio dydžio individuāi subrandina apie 5 000 sēkļu, stambūs augalai iki 10 000, o ypač dideli individuāi kartais sunokina iki 90 000 sēkļu
- Vaisius labiausiai platina vėjas ir vanduo

BIOLOGINĒS IR EKOLOGINĒS SAVYBĒS

- Daugiausia sēklų pasklinda aplink tėvinius augalus 5–10 m spinduliu, pavienės sėklas vėjas išnešioja kelis šimtus metrų
- Sudaro labai gausų dirvožemio sėklų banką (iki 15 000 sėklų kvadratiniam metre)
- Dauguma sėklų sudygsa pavasarį, paprastai balandžio mėnesį, bet pavienės sėklos dygsa visą vasarą
- Nupjovus arba sunaikinus herbicidais subrendusius augalus, sėklos ima dygti ypač intensyviai
- Didelis daigų mirtingumas; išgyvena apie 0,4 % daigų
- Antraisiais ir vėlesniais metais natūralus augalų mirtingumas labai mažas

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Prevenција**

- Neplatinti sąmoningai ir atsitiktinai

- **Kontrolė**

- Neleisti subrandinti ir išbarstyti sėklų

- **Naikinimas**

- Pradėjus naikinti, darbus būtina tęsti tol, kol neliks nė vieno individo ir dar 5 metus neišdygs nė vienas daigas

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Priemonės**

- ***Mechaninės***

- Kasimas
- Pjovimas
- Dengimas

- ***Cheminės***

- Selektyvūs herbicidai
- Neselektyvūs herbicidai

- ***Agrotechninės***

- ***Kitos priemonės***

NAKINIMO STRATEGIJA

Naikinimo prioritetai

- Populiacijos žmonių gyvenamosiose ir poilsio vietose
- Populiacijos saugomose gamtinėse teritorijose
- Naujos nedidelius plotus užimančios populiacijos
- Populiacijos, iš kurių augalas gali lengvai plisti į kitas teritorijas
- Populiacijos saugomose buveinėse ir jų aplinkoje
- Populiacijos greta kultūros paveldo objektų
- Populiacijos šalia transporto infrastruktūros objektų
- Nuo gyvenamųjų vietovių nutolusios populiacijos

INVAZINIŲ AUGALŲ GAUSOS REGULIAVIMO METODIKA. II DALIS

BITINĖS SPRIGĖS, DIDŽIOSIOS RYKŠTENĖS IR KANADINĖS RYKŠTENĖS

ZIGMANTAS GUDŽINSKAS

Gamtos tyrimų centras
Floros ir geobotanikos laboratorija
El. p. zigmantas.gudzinskas@gamtc.lt

BITINÈ SPRIGÈ (*IMPATIENS GLANDULIFERA*)

SMULKIAŽIEDĖ SPRIGĖ (*IMPATIENS PARVIFLORA*)

PAPRASTOJI SPRIGÈ (*IMPATIENS NOLI-TANGERE*)

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

- Daugiametis, 1–2 m, kartais iki 2,5 m aukščio augalas
- Vienametis augalas
- Sėklos dygsta paprastai balandžio mėn., esant vidutinei paros temperatūrai apie 10°C
- Labai stiprus konkurentas, nustelbia daugumą žolinių augalų
- Geriausiai auga vidutinio drėgnumo, drėgname ir šlapiame dirvožemyje, ypač vandens telkinių pakrantėse
- Žydėti pradeda birželio antroje pusėje, masiškai žydi nuo liepos vidurio iki šalnų

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

- Sėklas barsto savaime, sprogus dėžutei, jas išnešioja vanduo, gyvūnai, žmonės
- Sėklų gyvybingumo trukmė ne visai aiški
- Sėklos subręsta praėjus maždaug 3–4 savaitėms nuo žydėjimo
- Žiedai apsidulkina savaime, juos taip pat apdulkina vabzdžiai, ypač kamanės
- Drėgnoje aplinkoje nupjauti stiebai įsišaknija, toliau žydi ir dera

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Prevencija**

- Neplatinti nei sąmoningai, nei atsitiktinai

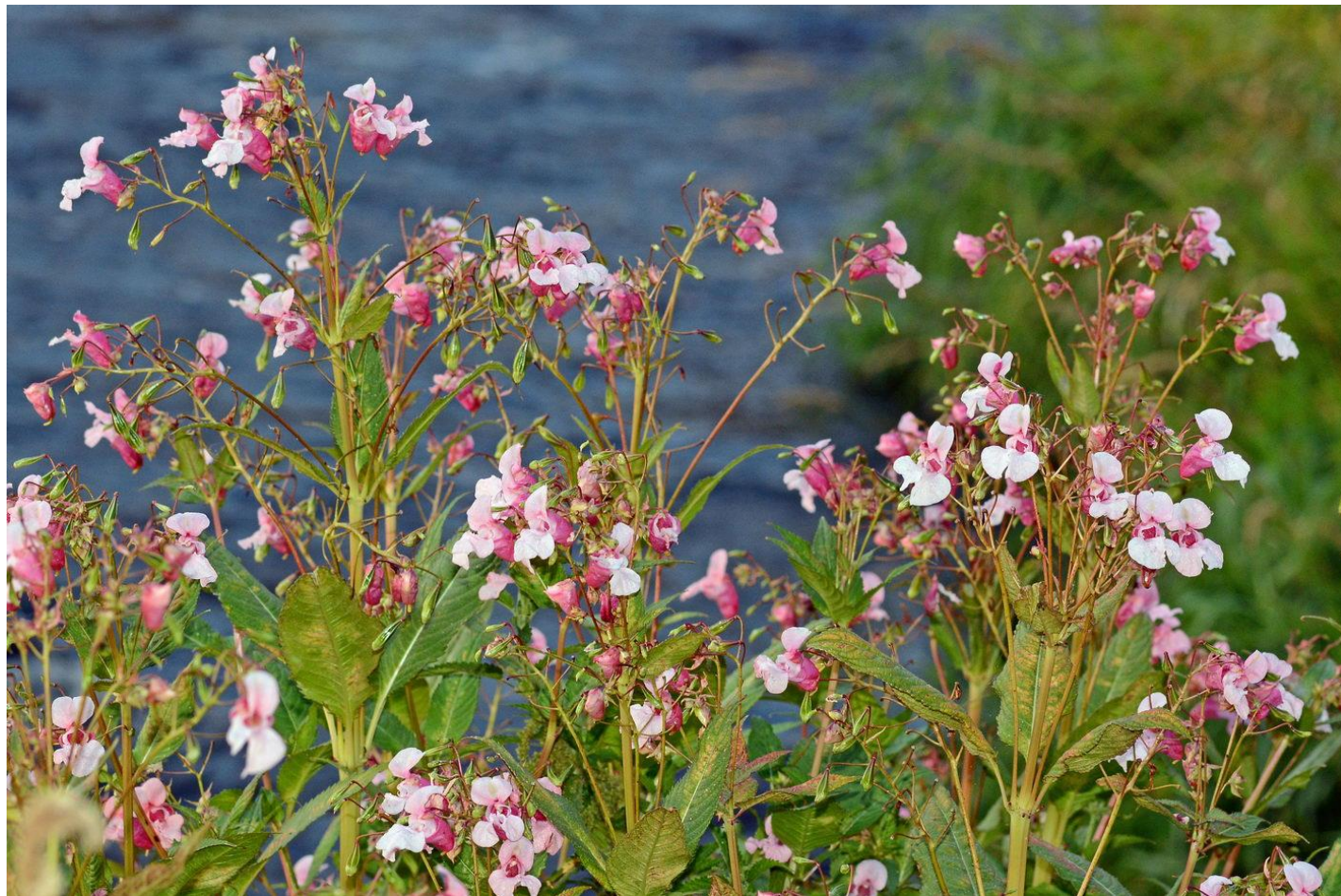
- **Kontrolė**

- Neleisti subrandinti ir išbarstyti sėklų

- **Naikinimas**

- Pradėjus naikinti, darbus būtina tęsti tol, kol neliks nė vieno individo ir dar 5 metus neišdygs nė vienas daigas

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Priemonės**
 - *Mechaninės*
 - Rovimas
 - Pjovimas
 - *Cheminės*
 - Nerekomenduojama
 - *Agrotechninės*
 - *Kitos priemonės*

NAKINIMO STRATEGIJA

Naikinimo prioritetai

- Populiacijos vandens telkinių pakrantėse
- Populiacijos saugomose gamtinėse teritorijose
- Naujos ir nedideliūs plotus užimančios populiacijos
- Populiacijos šalia transporto infrastruktūros objektų

DIDŽIOJI RYKŠTENĖ (*SOLIDAGO GIGANTEA*)
KANADINĖ RYKŠTENĖ (*SOLIDAGO CANADENSIS*)

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

Didžioji rykštenė (*Solidago gigantea*)

Kanadinė rykštenė (*Solidago canadensis*)

Paprastoji rykštenė (*Solidago virgaurea*)

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

Didžioji rykštenė (*Solidago gigantea*)

- Daugiametis, 1–1,5 m, kartais iki 2 m aukščio augalas
- Išaugina ilgus šakniastiebius
- Sėklos dygsta nuo pavasario iki rudens
- Labai stiprus konkurentas, nustelbia beveik visus žolinius augalus
- Geriausiai auga vidutinio drėgnumo ir drėgname dirvožemyje, bet gali augti ir sausame, nederlingame dirvožemyje
- Žydėti pradeda birželio pabaigoje, masiškai žydi nuo liepos iki rugpjūčio vidurio, pakartotinai gali žydėti rugsėjį

BIOLOGINĖS IR EKOLOGINĖS SAVYBĖS

Kanadinė rykštenė (*Solidago gigantea*)

- Daugiametis, 1–1,5 m, kartais iki 2–2,5 m aukščio augalas
- Išaugina trumpus šakniastiebius, sudaro kerus
- Sėklos dygsta nuo pavasario iki rudens
- Labai stiprus konkurentas, nustelbia daugumą žolinių augalų
- Geriausiai auga vidutinio drėgnumo ir sausame, nederlingame smėlio ir priesmėlio dirvožemyje
- Žydėti pradeda birželio pabaigoje, masiškai žydi nuo liepos iki rugsėjo pabaigos, pavieniai augalai žydi iki šalnų

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Prevencija**

- Neplatinti nei sąmoningai, nei atsitiktinai

- **Kontrolė**

- Neleisti subrandinti ir išbarstyti sėklų

- **Naikinimas**

- Pradėjus naikinti, darbus būtina tęsti tol, kol neliks nė vieno individo ir dar 5 metus neišdygs nė vienas daigas

NAKINIMO STRATEGIJA

- **Priemonės**

- ***Mechaninės***

- Kasimas
- Pjovimas

- ***Cheminės***

- Herbicidai, skirti daugiametėms šakniastiebinėms piktžolėms (usnims, kiečiams, pienėms)

- ***Agrotechninės***

- ***Kitos priemonės***

